
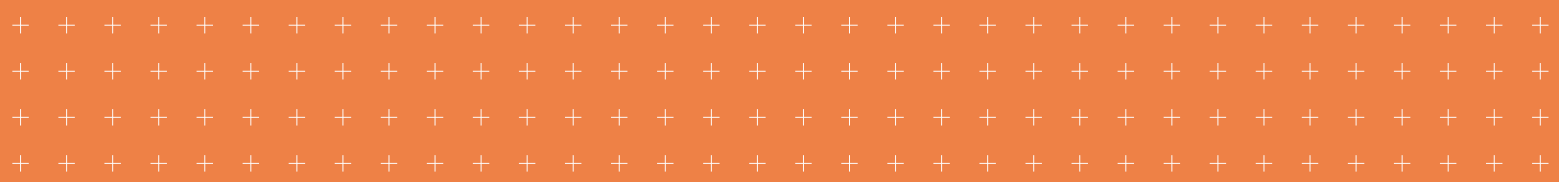
Genuint sårbara kommuner

Företagandet, arbetsmarknaden och beroendet av enskilda större företag

---

Rapport 0112

Genuint sårbara kommuner

Företagandet, arbetsmarknaden och
beroendet av enskilda större företag

Rapport 0112

Tillväxtverkets publikationer

finns att beställa eller ladda ner som pdf på tillvaxtverket.se/publikationer. Där finns även material som gavs ut av Nutek

© Tillväxtverket

Upplaga: 1 000 ex, därefter tryck vid behov
Stockholm, november 2011
Produktion: Ordförandet AB
Tryck: DanagårdLitho
ISBN 978-91-86987-20-6
Rapport 0112

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Sten Axelsson
Telefon, växel 08-681 91 00

Förord

I många svenska kommuner är sysselsättningen beroende av några få stora företag. Inte minst under konjunkturedgångar ställer sig många frågan vad som händer med kommunen om något eller några dominerande företag hamnar i svårigheter.

I förlängningen rör frågan hur främst mindre kommuner ska kunna överleva på sikt. En viktig del i överlevnaden är att förlorade arbetstillfällen kan ersättas med nya. Om inte det sker minskar möjligheterna att leva och verka i kommunen, skattebasen urholkas och den kommunala servicen förlorar sitt underlag.

Det är relativt lätt att identifiera sårbarhet, men betydligt svårare att säga något om de lösningar som leder bort från sårbarhet. Tidigare studier har främst identifierat kommuners beroende av enskilda större företag. Däremot har de i mindre utsträckning berört kommuners förmåga att hantera betydande förluster av arbetstillfällen. Framför allt har det saknats en samlad bild av de faktorer som lokalt är viktiga för att det ska kunna skapas nya arbetstillfällen i nya och växande företag.

Syftet med detta projekt är därför att undersöka kommunernas sårbarhet på ett djupare plan än vad som tidigare har gjorts. Genom att på kommunnivå kombinera beroendet av enskilda företag, arbetsmarknadssituationen inklusive möjligheterna till pendling samt företagandets omfattning och förutsättningar vägs flera aspekter samman till det som i denna studie kallas genuin sårbarhet. Projektet får därmed en tydligare bäring mot det som på sikt kan ge minskad sårbarhet.

Projektet har genomförts i samarbete mellan Tillväxtverket och Svenskt Näringsliv. Rapporten har utarbetats av Sten Axelsson, Tillväxtverket, och Anders Bornefalk, Svenskt Näringsliv.

Christina Lugnet
Generaldirektör
Tillväxtverket

Annika Lundius
vice VD
Svenskt Näringsliv

Sammanfattning

Enskilda kommuners sårbarhet har varit en återkommande fråga sedan åtminstone 1970-talets industrikriser. Tidigare undersökningar har fokuserat på kommunernas beroende av större tillverkningsföretag, medan faktorer som påverkar möjligheten att nya och växande företag skapar ny sysselsättning inte har beaktats. Det har därför förekommit att kommuner med en stor andel företagare och ett relativt gott företagsklimat har pekats ut som sårbara, men sedan klarat både lågkonjunkturer och kriser på ett bra sätt. Andra kommuner, som inte har framstått som sårbara, har däremot haft en mycket svag utveckling och haft svårt att återhämta sig från nedläggningar och större neddragningar.

I denna studie vidgas perspektivet till att gälla även företagandets omfattning, det lokala företagsklimatet, möjligheterna till pendling samt andelen av kommunens befolkning som är i arbete. Till skillnad från tidigare undersökningar inkluderas dessutom även tjänstesektorn när kommunernas beroende av enskilda företag beräknas. Resultatet blir ett annat sårbarhetsbegrepp, som inte enbart rör dagens beroende av enskilda företag utan också säger något om möjligheterna för en kommun att kunna hantera en nedläggning av ett större företag.

I studien rangordnas Sveriges kommuner efter sårbarhet. De 100 kommuner som har högst värden för sårbarhet har delats in i tre grupper. Den tredjedel som uppvisar allra högst värden, och som i flertalet fall uppvisar svagheter på samtliga områden som studeras, benämns genuint sårbara. Följande tredjedel har medelhög sårbarhet medan kommunerna i den tredje gruppen uppvisar måttlig sårbarhet. Övriga kommuner betecknas inte som sårbara.

Sex län har betydande problem med genuin sårbarhet. Örebro län, där hälften av kommunerna är genuint sårbara, står i viss särklass. Därefter kommer Kalmar, Värmlands och Västmanlands län, där omkring en tredjedel av kommunerna är genuint sårbara. I Blekinge och Gävleborgs län, slutligen, är en femtedel av kommunerna genuint sårbara. I Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Hallands, Västernorrlands och Jämtlands län saknas genuint sårbara kommuner helt.

Sett till hela gruppen sårbara kommuner ligger Västmanlands län, där 80 procent av kommunerna är sårbara, i topp. I Norrbottens, Värmlands och Örebro län är omkring 70 procent av kommunerna sårbara.

Problemen med sårbarhet är betydande också i Västerbottens, Väster- norrlands och Kalmar län, där mellan 50 och 60 procent av kommu- nerna är sårbara. Endast i Jönköpings och Gotlands län saknas sår- bara kommuner helt.

Södertälje är den enda sårbara kommunen i Stockholms län. Kommu- nen är dessutom genuint sårbar. Att Södertälje har dessa problem, trots att det rör sig om en förhållandevis stor kommun i ett storstads- område med goda kommunikationer, visar på vidden i problematiken.

För Sverige som helhet framstår området runt Vänern samt Bergsla- gen med omnejd som den i särklass mest sårbara regionen med sam- manlagt 24 av Sveriges 33 mest sårbara kommuner. Området avgrän- sas av Älvkarleby i nordost, Oxelösund i sydost, Färgelanda i sydväst och Torsby i nordväst. Hela 21 av dessa genuint sårbara kommuner bildar ett sammanhängande område med 25 kommuner med medel- hög eller måttlig sårbarhet. Att området är sammanhängande innebär att möjligheterna att hantera en nedläggning eller större neddragning med ökad pendling är små. Det är också svårt för dessa kommuner att locka till sig företag, inte minst för att det finns så många andra kommuner i närområdet som också försöker göra det.

Att arbeta med det lokala företagsklimatet och underlätta för fler att bli företagare kan däremot vara ett sätt att minska sårbarheten. Det sätt att mäta sårbarhet som används i denna rapport baserar sig på forskningsresultat som visar att ett bra lokalt företagsklimat och en hög andel företagare är förknippat med såväl en bättre sysselsätt- nings- som befolkningsutveckling. Att åtskilliga kommuner med ett svagt företagsklimat och en låg andel företagare – inte minst i Berg- slagen med omnejd – har misslyckats med att hantera de kriser som har drabbat regionen stärker också argumenten för att kommuner som vill minska sin sårbarhet bör arbeta för bättre förutsättningar för fler nya och växande företag.

De åtgärder för att öka arbetsutbudet som genomförts, i första hand förändrade regler i trygghetssystemen och införandet av jobbskatte- avdraget, har gjort det än viktigare för kommunerna att arbeta för ett förbättrat företagsklimat. Orsaken är att dessa åtgärder har ökat driv- krafterna för, och kraven på, personer som förlorar arbetet att hitta ett nytt. Om det inte växer fram nya jobb i den egna, eller intilliggande,

kommunen ökar risken för avfolkning och därmed svårigheterna att upprätthålla en fungerande kommunal service.

Mycket kan göras för att förbättra företagsklimatet. Det handlar om att förbättra kontaktytorna mellan företagare och kommunala tjänstemän och politiker. Kommunen har en viktig roll i arbetet för att göra det enklare för företagen. De marknader som finns inom offentlig verksamhet utgör ett viktigt underlag för företag. Ett sådant område är hälso- och sjukvård, men offentlig upphandling kan utnyttjas bättre också på andra områden. En väl fungerande infrastruktur, inte minst när det gäller informations- och kommunikationsteknologi, är också en förutsättning för att kunna utnyttja de ökade möjligheter till småskalig verksamhet som globaliseringen medför.

Samtidigt tar det tid att utveckla en fungerande företagskultur eftersom företagande underlättas av nätverk och förebilder, och dessutom ofta går i arv. För att det ska vara möjligt att starta företag krävs det också tillgång till kapital. Det är inte heller något som kan lösas med enkla medel eftersom sparandet är lågt i många av de sårbara kommunerna. Vi kan därför förvänta oss att sårbarhet kommer att fortsätta att vara ett problem för många svenska kommuner under åtskilliga år framöver.

Innehåll

1	Inledning	11
2	En ny typ av sårbarhet	14
3	Beroendet av enskilda företag	19
4	Arbetsmarknaden	22
4.1	Pendling inom lokala arbetsmarknader	22
4.2	Andel i arbete	23
5	Företagsklimatet och företagandets omfattning	25
5.1	Genuin sårbarhet	25
5.2	Indikatorer för genuin sårbarhet	26
5.3	Företagandets omfattning	27
5.4	Det lokala företagsklimatet	29
6	Genuint sårbara kommuner i Sverige	31
7	Vad kan göras för att minska sårbarheten?	35
7.1	Tidigare åtgärder	35
7.2	Förbättringar av det lokala företagsklimatet	36
8	Avslutande diskussion och slutsatser	38
	Referenser	41
	Tabellbilagor	42

1 Inledning

Lycka till!

PER AHLMARK

Allt sedan 1970-talets industrikriser har enskilda kommuner varit utsatta för neddragningar eller nedläggningar av större företag eller arbetsplatser. Redan 1984 skrev Nordiska Ministerrådet att ”(k)riser i enskilda industriorter är ett av de tydligaste uttrycken för övergången från ett industrisamhälle (...) till ett informationsamhälle.”¹ Neddragningarna har lett till krav på politiker att komma med stödåtgärder, och när det inte har skett i vad som har uppfattats som tillräckligt stor omfattning har kritiken blivit hård. Det fick inte minst den tidigare folkpartiledaren och arbetsmarknadsministern Per Ahlmark känna på vid nedläggningen av LM Ericssons fabrik i Olofström 1977. Att han när han lämnade orten önskade de demonstrerande metallarbetarna lycka till ökade känslan av övergivenhet, vilket i sin tur innebar att kritiken eskalerade.

Under 2000-talet har kommuners sårbarhet kommit att handla om så mycket mer än utflyttning av industrijobb. I takt med att globaliseringen har ökat i tempo och tillväxtländer som Kina och Indien har kunnat börja konkurrera också i mer kunskapsintensiva branscher är det inte bara verksamheter som kännetecknas av rutinartad tillverkning med ett relativt lågt kunskapsinnehåll som riskerar att drabbas av neddragningar. Ett exempel är Huawei, som på kort tid har seglat upp som Ericssons främsta konkurrent.

Också produktionen av tjänster kan flyttas från en ort. Det kan handla om att avdelningar i större företag flyttas för att utnyttja samordningsvinster i samband med internationella sammanslagningar, vilket exempelvis skedde med marknadsavdelningen i AstraZenecas fall. Det kan också, som i Sandviks fall, handla om att huvudkontoret flyttas för att underlätta rekryteringen av kvalificerad personal. Ett tredje exempel är att verksamheter som callcenter, IT-support och kundtjänst, som tidigare kan ha fått stöd för att etablera sig i krisdrabbade orter i glesbygden, får konkurrens från eller flyttas till utvecklingsländer med många engelsktalande.

Problem förknippade med den demografiska utvecklingen har också börjat ge sig till känna i många svenska kommuner. Det gäller inte minst kommuner som tidigare drabbats av industrikriser och inte förmodat skapa en tillräckligt bra grogrund för ny verksamhet. Resultatet har då ofta blivit att många unga flyttat medan de äldre blivit kvar. På

---

¹ Nordiska Ministerrådet (1984).

sikt har det inneburit konsekvenser för skattebasen, den kommunala budgeten och därmed möjligheterna att upprätthålla servicenivån.

Sårigheterna att ersätta förlorade jobb visar att kommuners sårbarhet inte bara handlar om beroendet av befintliga arbetstillfällen, vilket har varit den centrala frågeställningen i tidigare sårbarhetsrapporter. Det handlar också om hur ny verksamhet ska kunna växa fram, vilket gör frågor om företagsklimat, nyföretagande och företagandets omfattning till centrala aspekter. När kommuners sårbarhet först uppmärksammades sågs inte små- och nyföretagande som den jobbmotor det har kommit att bli. Det var de stora företagen som dominerade, inte bara nationellt utan också på flertalet mindre orter. Företagens konkurrenskraft baserades då också till stor del på skalfördelar.

Sedan 1970-talet har emellertid mindre och nystartade företag fått en ökad betydelse.² Förbättrad informations- och kommunikationsteknologi har gjort det möjligt också för mindre företag att konkurrera på världsmarknaden. Ett ökat välstånd har gjort att konsumtionen har blivit allt mer differentierad, vilket har gynnat de mindre företagen som då lättare har kunnat hitta en nisch där de har kunnat konkurrera och dessutom ofta är snabbare att lägga om sin produktion efter kundernas önskemål. En ökad specialisering i produktionen, med en ökad betydelse för underleverantörer, har också gynnat de mindre företagen.

Den ökade betydelsen för ny- och småföretagandet har inte passerat utan uppmärksamhet i tidigare sårbarhetsrapporter. I Nuteks rapport från 2002 konstaterades att informellt kunnande, som inte låter sig mätas i form av formella utbildningsnivåer utan i stället kan handla om exempelvis tillgång till nätverk och erfarenheter av entreprenörskap, kan minska kommuners sårbarhet. Trots det pekades Gnosjö med angränsande kommuner ut som en av Sveriges mest sårbara regioner, vilket också gjorts i tidigare mätningar, samtidigt som det konstaterades att regionen har kunnat upprätthålla en hög sysselsättning och en relativt god tillväxt under tidigare lågkonjunkturer.³

Problemet var att det saknades statistik som kunde används för att skapa en bild av hur förutsättningarna för förnyelse och utveckling av näringslivet skiljer sig åt mellan olika kommuner. Genom Svenskt Näringslivs undersökningar av det lokala företagsklimatet finns numera sådan statistik tillgänglig. I denna rapport används såväl denna statistik som statistik över beroendet av enskilda större företag för att ge en bild av kommunernas sårbarhet. Dessutom används statistik över pendlingens omfattning och andelen av befolkningen i Sveriges kommuner som är i arbete.

---

² Se exempelvis Braunerhjelm (2007).

³ Se Nutek (2002, s.16).

Sammantaget ger detta en mer nyanserad och djupgående bild av kommunernas sårbarhet än vad som har kunnat ges i tidigare undersökningar. I kapitel 2 presenteras det nya sårbarhetsbegreppet och dess olika komponenter mer ingående. Därefter följer en genomgång av Sveriges kommuner utifrån de tre huvudfaktorerna beroendet av enskilda företag, arbetsmarknaden respektive förutsättningarna för företagande. I kapitel 6 presenteras Sveriges sårbara kommuner. I kapitel 7 diskuteras vad som kan göras för att minska sårbarheten. I Kapitel 8 diskuteras slutsatser.

2 En ny typ av sårbarhet

It has been said that arguing against globalization is like arguing against the laws of gravity.

KOFI ANNAN

Med det sätt som kommunernas sårbarhet tidigare har mätts har det varit svårt att göra korrekta förutsägelser om utfallet av en nedläggning eller neddragning. Åtskilliga kommuner som har betecknats som sårbara har drabbats av stora problem när större industrier har dragit ner. De har misslyckats med att få en ersättningsindustri till kommunen, det har startats få nya företag och skapats få nya jobb. Som en konsekvens har arbetslösheten bitit sig fast, och ofta övergått i stigande sjukskrivningstal och förtidspensioneringar.⁴ Men det finns också exempel på kommuner som har klarat större neddragningar betydligt bättre, även om de har betecknats som sårbara. Nya företag har vuxit fram, existerande företag har expanderat och arbetsmarknaden har blivit mer dynamisk.⁵

De kommuner som har haft svårt att få till stånd nya jobb efter en neddragning har också ofta drabbats av en svag befolkningsutveckling.⁶ Medan äldre har stannat kvar, också om de inte har hittat något nytt jobb, har många unga gett sig av eftersom möjligheterna har uppfattats som större på andra håll. Avfolkningen har inte bara gjort det svårare att finansiera och tillhandahålla offentlig service, utan har också lett till att orten har uppfattats som mindre attraktiv att etablera sig på för företag på grund av brist på kompetens och framtidstro.⁷ Den negativa utvecklingen har därmed förstärkts.

Skillnaderna i utveckling mellan kommuner som har drabbats av neddragningar visar att studier om kommuners sårbarhet också måste undersöka hur grogrunden för nya företag och arbetstillfällen skiljer sig åt mellan olika kommuner för att de ska kunna säga något om hur de kan komma att klara neddragningar på lite längre sikt. Frågor om hur entreprenörskap och företagsklimat kan medverka till fler nya och växande företag blir då av central betydelse. Det sårbarhetsbegrepp som har använts i tidigare studier har därför kommit att

⁴ Tidigare förekom omfattande förtidspensioneringar av arbetsmarknadsskäl. Tillämpningen av reglerna i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna skiljde sig tidigare också åt mellan olika delar av landet, till stor del beroende på hur arbetsmarknadssituationen såg ut. Se SOU 2004:44 (2004).

⁵ Gislaveds utveckling efter att däcktillverkaren Continental lades ned är ett exempel.

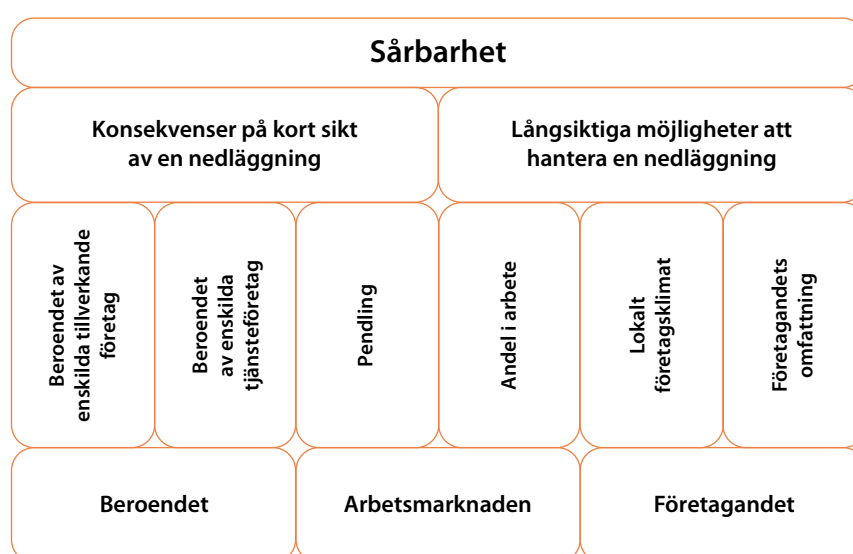
⁶ Några exempel är Olofström, Färgelanda och Bengtsfors.

⁷ Att investera i nya anläggningar i en kommun med krympande befolkning innebär också en extra risk eftersom värdet på den nya anläggningen understiger investeringskostnaden redan när anläggningen står färdig. Om investeringen slår fel uppkommer i allmänhet större förluster när anläggningen måste avyttras än om den misslyckade investeringen hade skett i en expansiv kommun.

bli allt mindre relevant eftersom det har fokuserat på en enda faktor, nämligen enskilda kommuners beroende av större industriföretag.⁸

I Figur 1 sammanfattas det sårbarhetsbegrepp som används i denna rapport. Måttet består av sex komponenter, som i sin tur kan delas in i tre huvudsakliga faktorer. Den första komponenten, beroendet av enskilda tillverkande företag, motsvarar det som tidigare undersökningar av kommuners sårbarhet har fokuserat på. I den här undersökningen beaktas också beroendet av enskilda tjänsteföretag. Sammantaget utgör dessa bägge komponenter beroendefaktorn. Arbetsmarknadsfaktorn består i sin tur av de bägge komponenterna pendlings omfattning och andelen i arbete. Den tredje huvudsakliga faktorn är företagandet, som består av de bägge komponenterna lokalt företagsklimat och företagandets omfattning.

Figur 1. Sårbarhetens komponenter

De sex komponenterna kan också delas in i sådana som påverkar konsekvenserna av en nedläggning eller neddragning på kort respektive lång sikt. I figuren återfinns de förra på den vänstra och de senare på den högra sidan. Att en nedläggning av en dominerande arbetsgivare får stora konsekvenser för sysselsättningen på orten redan på kort sikt säger sig självt, liksom att det tar längre tid innan andra företag, såväl nystartade som befintliga och inflyttade, kan erbjuda ny sysselsättning. I figuren är därför beroendefaktorn placerad till vänster och företagandefaktorn till höger.⁹

⁸ Försök att uppdatera begreppet har inte heller slagit väl ut. När teknikerintensiteten inkluderades pekades Gnosjöregionen ut som landets näst mest sårbara region samtidigt som det konstaterades att regionen hade klarat tidigare kriser bra. En låg andel kvalificerade tekniker respektive en hög andel mindre kvalificerade tekniker ansågs medföra en ökad sårbarhet. Se Nutek (2002).

⁹ Att det lokala företagsklimatet påverkar förutsättningarna för att det ska skapas fler jobb visas i Fölster och Jansson (2011). Företagandets omfattning, som här dels mäts som andelen företagare i befolkningen, dels som nyföretagsamheten, påverkar också jobbskapandet. En hög andel företagare i början av en period har visat sig vara förknippad med en starkare sysselsättningsutveckling under resten av perioden, se bl.a. Bornefalk (kommande rapport).

Arbetsmarknadsfaktorn är placerad i mitten eftersom dess komponenter, dvs. möjligheterna till pendling och andelen av kommunens befolkning som arbetar, kan få betydelse redan på kort sikt samtidigt som effekterna också kan dröja alternativt visa sig inte vara bestående. Om pendling ger möjlighet att hitta arbetstillfällena i närliggande kommuner kan konsekvenserna av en neddragning mildras redan på kort sikt. Pendling kan också i vissa fall vara en lösning på längre sikt. Andelen i arbete kan också påverka vilka effekter en neddragning får på sysselsättningen på både kort och lång sikt. Om arbetslösheten är hög, och andelen i arbete därmed är låg, redan innan neddragningen blir det sannolikt svårare för de friställda att skaffa ett nytt arbete än om arbetslösheten hade varit låg. En initialt hög arbetslöshet ökar också risken för bestående arbetslöshet – ju längre tid arbetslösheten varar, desto svårare brukar det vara att komma tillbaka i arbete.¹⁰

Den nivå som studeras i denna rapport är den kommunala. Den viktigaste anledningen till det är att perspektivet är framåtblickande, och att det till stor del är kommunen som har möjlighet att förändra förutsättningarna för inte minst företagande.¹¹ Kommunerna har också en budget som direkt påverkas av en nedläggning. På kort sikt behöver effekterna inte bli så stora eftersom arbetslöshetsförsäkringen erbjuder försörjning för dem som drabbats av arbetslöshet. När personer som blivit av med jobbet flyttar minskar däremot befolkningen, och därmed skatteintäkterna. På lite längre sikt, när rätten till arbetslöshetsersättning upphör, tvingas kommunen också att betala ut försörjningsstöd till dem som inte kunnat skaffa sig egen försörjning.

Däremot ingår inte den kommunala sysselsättningen i det beroendemått som används. Orsaken till det är att det i praktiken finns en koppling mellan de privata och de kommunala jobben i kommunerna. För en kommun i storleken 5 000–10 000 invånare kan en neddragning med ett 20-tal anställda i ett företag, som också leder till en motsvarande utflyttning från kommunen, direkt leda till att den kommunala servicen behöver skäras ned för att det inte ska uppstå obalanser i den kommunala ekonomin. Också efterfrågan på privata tjänster minskar, vilket påverkar sysselsättningen i andra privata företag. Det förekommer med andra ord betydande negativa multiplikatoreffekter vid neddragningar i privata företag.

---

¹⁰ En förklaring som brukar framhållas inom nationalekonomin är minskad sökintensitet, vilket i sin tur kan bero på att de sökande blir desillusionerade när de inte får något jobb. Också arbetsförmågan och humankapitalet tenderar att minska vid längre arbetslöshetsperioder, och därmed arbetsgivares vilja att anställa. Inom sociologi och medicin betonas att längre perioder av arbetslöshet tenderar att leda till negativa hälsoeffekter, bland annat en ökad risk för depression, se exempelvis Nordenmark och Strandh (1999) och Stankunas m.fl. (2006). Strandh m.fl. (2010) har funnit att en högre vakansgrad på orten leder till en förbättrad mental hälsa bland de arbetslösa. Däremot har de inte funnit några belägg för att en högre arbetslöshet på orten skulle minska de negativa effekterna på den mentala hälsan av en längre tids arbetslöshet. Den höga arbetslösheten verkar med andra ord inte minska det sociala stigma som arbetslöshet innebär. Också i övrigt verkat beläggen vara svaga för att det skulle utvecklas en så kallad arbetslöshetskultur, i vilken det uppfattas som mer acceptabelt att vara arbetslös och jobbsökandet därför minskar, på orter med många arbetslösa.

¹¹ I Nutek (2002) används lokala arbetsmarknadsregioner som indelningsgrund.

Inte heller befolkningsstorleken ingår i analysen. En orsak är att det finns en tydlig koppling mellan befolkningsstorleken och beroendet av enskilda större företag – sannolikheten att mindre kommuner är beroende av ett fåtal större företag är betydligt större än att större kommuner är det.¹² Genom att beroendet ingår som en central variabel avspeglas med andra ord också storleken på befolkningen. Samtidigt säger befolkningsstorleken inte så mycket i sig om kommunens sårbarhet. Om kommunen exempelvis gränsar till en storstad kan pendling garantera en hög och stabil sysselsättning. Som vi kommer att se finns det också mycket små kommuner som inte uppvisar någon sårbarhet, samtidigt som det finns stora kommuner som kan beskrivas som genuint sårbara. En annan orsak till att inte inkludera befolkningsstorleken i analysen är att storleken inte låter sig påverkas lika lätt av politiska åtgärder som exempelvis företagsklimatet, med undantag för kommunsammanslagningar.

En annan faktor som vi bortser från i analysen är löneläget, trots att lönenivån i speciellt de dominerande företagen kan spela en betydande roll för kommunens sårbarhet. Om lönerna är höga kan det vara svårt att hitta något lika välbetalt jobb i den egna kommunen, vilket innebär att sannolikheten att personen flyttar ökar. Sannolikheten att friställda kan hitta nya arbeten som överstiger den så kallade reservationslönen, dvs. den lägsta lön de kan tänka sig för att acceptera ett jobberbjudande, påverkas också av nivåerna och kraven i trygghetssystemen. Om exempelvis arbetslöshetsersättningen är högre än den lön personen kan få på ett nytt jobb är drivkrafterna att ta det jobbet små. I och med införandet av jobbskatteavdraget och de inskränkningar som har gjorts i trygghetssystemen har emellertid drivkrafterna att både söka och acceptera nya jobb stärkts betydligt. Ett högt löneläge i de dominerande företagen i kombination med de åtgärder som har genomförts för att öka arbetsutbudet kan med andra ord sägas ha ökat risken för utflyttning från de sårbara kommunerna, samtidigt som risken för hög bestående arbetslöshet har minskat.

Vi kan avslutningsvis konstatera att det finns tydliga kopplingar mellan de ingående faktorerna, inte minst mellan ett högt beroende å den ena sidan och företagandets omfattning och förutsättningar å den andra sidan. Om kommunen domineras av ett fåtal större arbetsplatser är sannolikt entreprenörskapet och det lokala företagsklimatet mindre väl utvecklat. Det finns flera skäl för det. Det första är att de stora företagen har sugit upp mycket av arbetskraften. Det andra är att kommunen har kunnat förlita sig till de enskilda större företagen när det gäller sysselsättningen, och därför inte har haft samma drivkrafter att förbättra företagsklimatet. Det kan också finnas en koppling mellan dåliga möjligheter till pendling och en hög grad av beroende. Om möjligheterna att pendla hade varit bättre kanske inte lika många hade varit intresserade av ett arbete på ortens stora företag.

¹² Det finns också en tydlig koppling mellan befolkningsstorleken och graden av branschdiversifiering. En region med en hög diversifiering är inte heller lika sårbar för branschspecifika chocker. Sårbarheten på kort sikt, dvs. vid lågkonjunkturer, hänger samman med kommunens storlek. Se Tillväxtanalys (2010, s.48).

En lägre andel företagare i en kommun innebär också att det finns färre att lära av. Medan en anställning på någon av ortens större industrier har setts som naturligt och eftersträvansvärt har det ofta setts som mindre socialt accepterat att satsa på eget företagande. Företagandet tenderar också att gå i arv mellan generationer. Ju färre av de äldre som är företagare, desto lägre är sannolikheten att de unga blir det. Dessa mönster och attityder kan vara svåra att förändra. Vi kan därför förvänta oss att kommuner som är beroende av ett fåtal företag i allmänhet också har sämre förutsättningar att få till stånd något nytt. Som vi kommer att se kan emellertid skillnaderna mellan kommuner med en likartad nivå på beroendet vara stora när det gäller de andra faktorerna i analysen. Det är också detta som gör att vissa kommuner med ett stort beroende av enskilda företag kan klara neddragningar och nedläggningar bättre än andra.

3 Beroendet av enskilda företag

*Achilles, my son, once your body
is touched by the water you
won't ever be hurt.*

GUDINNAN THETIS, I ETT FÖRSÖK ATT GÖRA
SONEN AKILLES OSÅRBAR

Utgångspunkten för mätningar av kommuners sårbarhet är beroendet av enskilda företag. I motsats till tidigare studier där sysselsättning brukats som mått används i denna studie lönesumman för att beskriva beroendet. Det beräknas efter hur många företag som krävs för att nå upp till minst 50 procent av det privata näringslivets lönesumma i varje kommun¹³. En fördel med denna metod är att effekter som uppstår av olika lång arbetstid, som att företag i olika grad anställer på hel- eller deltid, undviks. Istället för att räkna antalet personer oavsett deras arbetstid används lönesumma som ger ett samlande volymmått på arbete. Ett ytterligare skäl är att företag och branscher har olika lönenivåer. Effekterna av en nedläggning blir olika om förlorade jobb finns i företag med hög- eller låg lönenivå. Slutligen ger lönesumman en koppling till den kommunala budgeten. Om arbetstillfällen försvinner innebär det ett reellt bortfall av beskattningsbar inkomst för kommunerna.

Utgångspunkten är att ju färre företag som behövs för att nå halva lönesumman, desto högre är beroendet. Om möjligheterna att få jobb och utkomst i kommunen är koncentrerad till ett fåtal företag ger detta stora effekter om något av dessa företag får problem. Över tiden drabbas företag av svårigheter av olika slag. Det kan handla om neddragningar i samband med konjunktturnedgång eller mer långsiktiga kriser som gör att arbetstillfällen försvinner permanent.

Både varuproducerande företag och privata tjänsteföretag ingår i studien. I ett samhälle där tjänstesektorn svarar för den största delen av tillväxten är det viktigt att även ta hänsyn till tjänsteföretag i bedömningar av sårbarhet.¹⁴ Undersökningen gäller alla företag i Sverige som är registrerade som arbetsgivare, vilket år 2009 var cirka 342 600 företag. Det är dock ett betydligt lägre antal företag som krävs för att nå 50 procent av lönesumman i Sveriges näringsliv. År 2009 behövdes ungefär 11 400 företag för att nå denna summa.

På många ställen i Sverige är kommunen en viktig arbetsgivare och har i många kommuner också flest anställda. Lönesumman från offentlig verksamhet har dock inte tagits med i beräkningarna av

¹³ Summa löner och ersättningar som företagen i en kommun betalar till sina anställda. De svenska kommunernas beroende av enskilda företag har beräknats av Statistiska Centralbyrån, SCB.

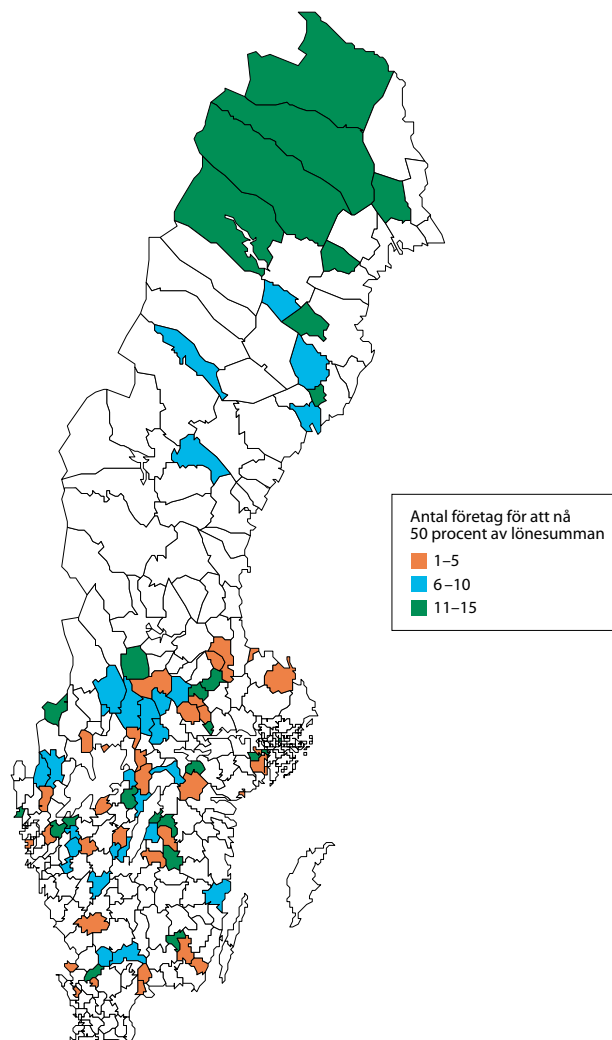
¹⁴ Ett annat mått på sårbarhet som ibland används är att dividera antalet sysselsatta vid de fem största tillverkande arbetsställena med antalet sysselsatta i en region, se Regional tillväxt, *Rapport 2010:12, Tillväxtanalys 2010*.

beroendet.¹⁵ Det främsta skälet är att kommunala arbetstillfällen på lång sikt står i proportion till näringslivets förmåga att skapa utkomstmöjligheter. Minskar jobben drastiskt minskar skattebas och befolkningsunderlag som krävs för kommunala tjänster. På sikt kommer de kommunala arbetstillfällena därför att hotas som en sekundär effekt av näringslivets sårbarhet.

Resultaten av beräkningar av beroendet visar att i 60 kommuner svarar ett eller högst tio företag för halva lönesumman, vilket motsvarar 21 procent av Sveriges kommuner. I 32 kommuner, markerade med rött i Karta 1, svarar ett till fem företag för minst halva lönesumman från det privata näringslivet. Dessa kommuner är relativt jämnt utspridda över Svea- och Götaland, med undantag för de företagartäta Smålandslänen och Skåne.

Karta 1. Beroendet av enskilda företag

Antal företag som krävs för att nå upp till 50 procent av lönesumman från det privata näringslivet i en kommun (1–5 företag rött), (6–10 företag blått), (11–15 företag grönt)

Källa: Bearbetning av data från SCB/Rams

¹⁵ I 138 av Sveriges 290 kommuner svarar offentlig verksamhet för minst en tredjedel av lönesumman.

I Karta 1 redovisas det samlade resultatet, dvs. oavsett om det rör sig om varu- eller tjänsteproduktion. När beroendet delas upp visar resultaten på en betydande skillnad mellan varu- och tjänsteproduktion, se tabellbilaga 1. I 48 kommuner svarar ett varuproducerande företag för 50 procent eller mer av lönesumman inom varuproduktion. Tjänstesektorn består av fler och mindre företag och organiseras i en mindre skala jämfört med tillverkningsindustrin.¹⁶ Därför krävs det fler företag för att nå upp till halva lönesumman inom privat tjänstesektor. I endast en kommun nås denna nivå med ett företag. I sammanlagt tolv kommuner svarar fem eller färre tjänsteföretag för 50 procent av lönesumman inom den privata tjänstesektorn.

Det innebär att kommuner med en hög andel tjänster i den privata sysselsättningen generellt sett blir mindre beroende eftersom tjänsteföretagen tenderar att vara mindre än industriföretagen. Det krävs därför allt annat lika fler företag för att komma upp i 50 procent av sysselsättningen i den privata sektorn i kommuner med en stark tjänstesektor. Det finns också vanligen en högre dynamik i tjänsteproducerande sektorer jämfört med varuproducerande.

Resultaten tyder på att den ökande betydelsen av tjänstenäringarna i Sveriges ekonomi bidragit till att minska sårbarheten. Ett stort beroende tycks ofta vara kopplat till stora tillverkande företag. Resultatet befäster bilden av den klassiska bruks- eller industriorten, med ett eller flera stora tillverkande företag, som en särskilt sårbar kommun.

---

¹⁶ En reservation mot detta resonemang bör inflikas. Ibland organiseras stora tjänsteföretag som kedjor med i juridisk mening självständiga små företag som hålls samman av ett gemensamt koncept. Det kan exempelvis handla om franchising. Detta och liknande sätt att organisera företag kan leda till att koncentrationen inom den privata tjänstesektorn underskattas.

4 Arbetsmarknaden

Vi flytt int'!

FRÅN 1970-TALETS GRÖNA VÅG

I denna undersökning studeras företag och arbetsställen belägna i en enskild kommun. Perspektivet gäller det näringsliv som finns inom kommunens gränser och huvudfrågan gäller hur sårbart detta är. Men hänsyn tas även till pendling som skapar utkomstmöjligheter utanför kommunen. I detta kapitel studeras först möjligheterna till och omfattningen på pendlingen mellan Sveriges kommuner. Därefter studeras skillnader mellan Sveriges kommuner när det gäller andelen av befolkningen som är i arbete.

4.1 Pendling inom lokala arbetsmarknader

Att kommuner är beroende av ett fåtal företag innebär inte med automatik att de är sårbara. En annan faktor gäller möjligheterna till pendling inom lokala arbetsmarknader som ger möjlighet till jobb och utkomst i angränsande kommuner. Utpendling utgör därför en central bakgrundsfaktor. Denna kompletterar kommunens arbetsmarknad med arbetstillfällena i den omgivande arbetsmarknadsregionen.

I vissa kommuner pendlar en mycket stor andel av den arbetande befolkningen, medan möjligheterna till pendling är betydligt mindre i många andra kommuner. Viljan att pendla beror inte bara på avstånd utan är till stor del en fråga om inställningen. Medan beredskapen att pendla i uppåt en timme i vardera riktningen är stor i många storstadskommuner är den betydligt mindre på många andra håll. Till en del beror det på att pendling mellan mindre kommuner ofta ses som ett sämre alternativ än att flytta till kommunen där jobbet finns eftersom det, till skillnad från i storstadsregioner, ofta inte leder till speciellt mycket högre boendekostnader.

Stora förhoppningar har under lång tid knutits till möjligheterna att öka utpendlingen som ett sätt att minska sårbarheten. Sett på längre sikt har pendlingen också ökat.¹⁷ År 2009 var medianvärdet för utpendling i Sveriges kommuner 32,5 procent. Det innebär att nästan en tredjedel av arbetskraften har sitt arbete i en annan kommun. Denna så kallade regionförstoring har ökat möjligheterna att komplettera kommunernas arbetsmarknad med arbetstillfällena inom ett större geografiskt område. Men samtidigt som pendling är ett viktigt medel att minska sårbarhet förutsätter den starka lokala arbetsmark-

¹⁷ Vid Öresund, längs gränsen mot Norge och i Tornedalen sker pendling till Danmark, Norge respektive Finland. Pendling över nationsgränser ingår dock inte i statistiken.

nader på lagom avstånd. Att förutsättningarna varierar mellan olika delar av landet visas av den stora variation som utpendlingen uppvisar. Den lägsta nivån når inte högre än till 4,7 procent medan den högsta uppgår till 80,5 procent. I cirka 30 kommuner ligger utpendlingen på under 15 procent av arbetskraften.

På många ställen i Sverige spelar pendling en stor roll för arbetstillfällena. Det finns ett tydligt samband som visar att ju större den lokala arbetsmarknaden är, desto lättare är det att finna arbete i en närliggande kommun. Av 30 kommuner med högst utpendling, en nivå mellan 67,3 – 80,5, finns samtliga inom de största lokala arbetsmarknaderna Stockholm – Solna, Malmö – Lund eller Göteborg. Runt storstädernas lokala arbetsmarknader är kommunerna många gånger främst bostadsort medan invånarna finner sysselsättningen i angränsade kommuner.

I andra kommuner är näringslivet inom kommunen viktigast för att skapa sysselsättning och utkomstmöjligheter. De finns framför allt företrädda i små och glesa lokala arbetsmarknader som Kiruna, Gällivare, Skellefteå, Örnsköldsvik, Umeå, Strömstad, Oskarshamn, Härjedalen, Luleå, Östersund Sundsvall, Malung-Sälen, Lycksele eller Västertervik. För kommuner inom dessa lokala arbetsmarknader spelar utpendling en blygsammare roll för sysselsättningen. Det handlar ofta om befolkningsmässigt små eller till ytan stora kommuner där förutsättningarna för pendling i den omgivande lokala arbetsmarknaden är sämre, se Karta 2. Men det kan också handla om befolkningsmässigt relativt stora kommuner som Umeå, där inpendlingen från de omgivande mindre kommunerna är stor medan utpendlingen, vilket är det som mäts i denna undersökning, är liten.

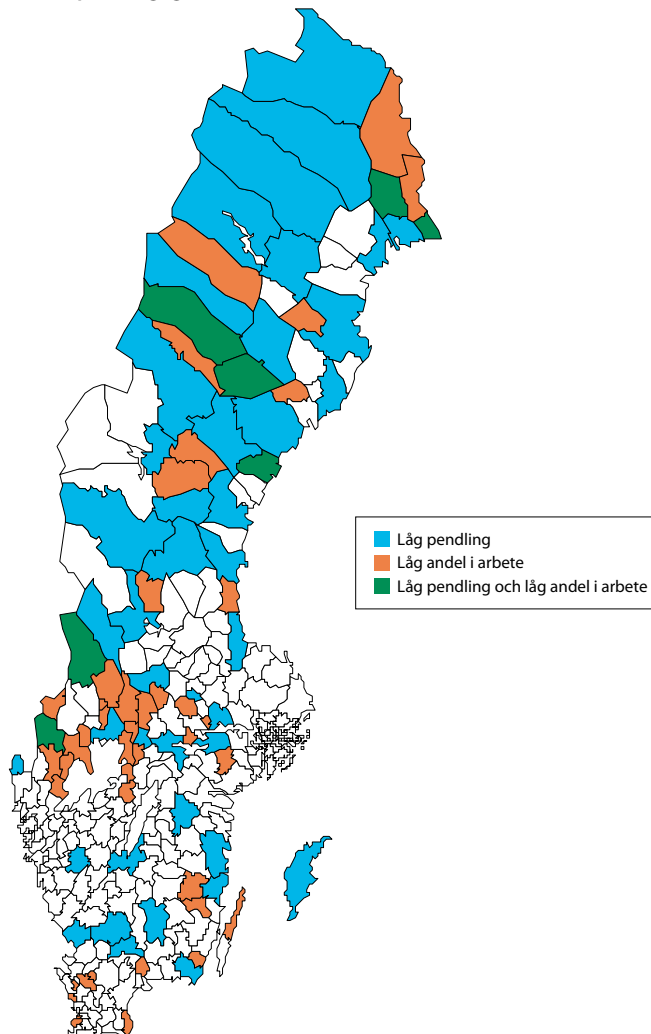
4.2 Andel i arbete

När ett stort företag drar ner eller helt lägger ner sin verksamhet på en ort slår det hårt mot kommunens arbetsmarknad. Om ett inflöde av nya arbetstillfällen snabbt ersätter förlorade jobb bidrar det till att avvärja krisens effekter. Hur tillgången på nya arbetstillfällen ser ut inom den lokala arbetsmarknaden är därför väsentligt för att kunna bedöma sårbarheten. Om andelen i arbete är låg finns det anledning att misstänka att arbetslöshet och undersysselsättning är hög i kommunen, och det redan innan en eventuell neddragning eller nedläggning, och att jobbskapandet därför är svagt. Detta ger i sin tur ett betydligt sämre utgångsläge för att hantera en kris.

När däremot en hög andel invånare befinner sig i arbete är detta ett tecken på fungerande företag som också efterfrågar arbetskraft. Utgångsläget om ett större företag hamnar i kris är då bättre. När andelen i arbete är hög i utgångsläget blir det också lättare att hantera effekterna av en lokal kris på längre sikt eftersom risken för utslagning i samband med långvarig arbetslöshet minskar. Det är svårt att tänka sig en kvardröjande sysselsättningskris, orsakad av att ett stort företag lagts ner, på en expansiv lokal arbetsmarknad.

Mot denna bakgrund har andelen i arbete valts som en viktig faktor för hur konsekvenserna av en neddragning eller nedläggning ska kunna hanteras. Kommuner med låg andel i arbete finns över hela landet, men mönstret är ett annat än för kommuner med låg pendling, se Karta 2. Om det särskilt var de ytstora och glesa kommunerna i norra Sverige som hade låg pendling är kommuner med låg andel i arbete något mer utspridda över landet. De län som har flest kommuner med låg andel i arbete finns i Värmland, Skåne och Västra Götaland. Men särskilt bör en i det närmaste sammanhängande grupp kommuner i Bergslagen och norr om Vänern nämnas, där den största koncentrationen av kommuner med låg andel i arbete finns. Slutligen finns en grupp med både låg pendling och låg andel i arbete bestående av sju kommuner i Norrbotten, Värmland, Västerbotten och Västernorrland. Kombinationen låg pendling och låg andel i arbete ger en sämre situation vid en lokal företagskris, med en ökad risk att återhämtningen går långsamt.

Karta 2. Pendling och andel i arbete
Kommuner med låg pendling (blå), låg andel i arbete (röd), samt både lågt för andel i arbete och för pendling (grön)

Källa: Bearbetning av data från SCB/Rams

5 Företagsklimatet och företagandets omfattning

Hoppet om vinst livar upp företagaren. Hotet om företagets undergång är inte heller någon dålig stimulans.

CURT NICOLIN

I föregående kapitel diskuterades jobbskapandet i en kommun och hur andelen i arbete kan användas för att få en bild av det. Även om existerande och växande företag och arbetsställen generellt sett står för merparten av de nya jobben kan också nystartade företag bidra till ny sysselsättning. Regioner med högt nyföretagande har i allmänhet också en hög dynamik på arbetsmarknaden.¹⁸ I detta kapitel studeras hur Sveriges kommuner skiljer sig åt när det gäller dels företagsklimatet, dels företagandets omfattning. Företagsklimatet är viktigt för såväl det befintliga företagandet som för nyföretagandet, men nyföretagandet påverkas också av hur hög andel av kommunens befolkning som redan driver företag. En hög andel företagare kan också göra kommunen mer motståndskraftig mot en kris eftersom en företagare som bor och är verksam i kommunen inte lika lätt lägger ner eller flyttar sin verksamhet som ett företag med ett säte i en annan kommun eller ett annat land.¹⁹

5.1 Genuin sårbarhet

Sårbara kommuner utmärks av att vara beroende av ett eller några privata företag för sysselsättning och utkomst. Ett annat inslag är att utpendlingen befinner sig på en jämförelsevis låg nivå, vilket bl.a. beror på att den regionala arbetsmarknaden inte skapar tillräckligt hög efterfrågan. I glesa delar av landet saknas också ett tillräckligt befolkningsunderlag för infrastruktur och allmänna persontransporter vilket minskar möjligheterna till utpendling. Ett ytterligare inslag i sårbarheten, som redovisades i föregående kapitel, är andelen i arbete.

Men dessa mått säger inte så mycket om hur grogrunden för att åter skapa förlorad sysselsättning ser ut. Det gäller kopplingen mellan beroendet av enskilda större företag och styrkor och svagheter i kommunerna som underlättar och försvårar återhämtningen av förlorade arbetstillfällen. I detta kapitel kommer denna problematik att behandlas. Det innebär att ett nytt perspektiv tillförs diskussionen om kommunernas sårbarhet. I stället för att stanna vid konstaterandet att grupper av kommuner är beroende av ett fåtal företag, har låg utpendling samt låg andel i arbete riktas perspektivet även mot kommunernas möjlighet att hantera sitt beroende av ett fåtal företag.

¹⁸ Se Tillväxtanalys (2010).

¹⁹ Se Nutek (2002).

Mot denna bakgrund kommer beroendet att vägas mot indikatorer som har betydelse för återhämtning och jobbskapande. I vid mening handlar det om lokala faktorer som skapar grund för nya och växande företag. Med en gynnsam grogrund kommer företag att utvecklas och därmed anställa. En del i denna förutsättning är det lokala företagsklimatet. Men det handlar inte bara om hur näringslivet i kommunen ska kunna växa och skapa nya jobb. Även förmågan att attrahera företag från andra regioner och andra länder påverkar kommunens möjligheter att hantera sin sårbarhet. Det är först när ett högt beroende av ett fåtal företag kombineras med en svag potential för en framtida utveckling som det finns anledning att tala om att en kommun är genuint sårbar.

5.2 Indikatorer för genuin sårbarhet

Som indikatorer i denna del av studien används Svenskt Näringslivs undersökning av det lokala företagsklimatet. Den används för att ta fram en årlig rankinglista över det lokala företagsklimatet i Sveriges 290 kommuner. Antalet poäng en kommun får speglar hur kommunen placerat sig i förhållande till de andra kommunerna inom respektive faktor. I en del av undersökningen beskrivs lokala strukturella förutsättningar för företagande med hjälp av data från Statistiska Centralbyrån, SCB och UC AB. Det gäller bl.a. marknadsförsörjning (hur stor andel av hushållens inkomster som kommer från frivilliga marknadsaktiviteter, i huvudsak löneinkomster från privata företag), kommunalskatt, entreprenader (andel av kommunens totala verksamhet som är utlagd på entreprenad i privat drift), andel i arbete, företagande och nyföretagsamhet. Av dessa har företagande och nyföretagsamhet valts ut för att de sannolikt bäst beskriver hur nya och växande företag förmår att förnya kommunens näringsliv. De valda indikatorerna definieras på följande sätt:

- ”Företagande 2010” – visar andelen privata arbetsgivare (företag med minst en anställd) per 1 000 invånare.
- ”Nyföretagsamhet 2010” – visar andelen nyföretagsamma per 1 000 invånare i kommunen som under det senaste året tillkommit i gruppen företagsamma. En företagsam person har ansvar för utvecklingen av ett företag, dvs. innehar f-skattsedel, är delägare i ett aktivt handelsbolag, är vd eller ordinarie styrelsemedlem i ett aktivt aktiebolag.

Indikatorn ”Företagande 2010” visar antalet privata arbetsgivare per tusen invånare och ger därför en indikation hur vanligt det är med privata företag i kommunen. Till viss del är denna indikator en motpol till beroendet av ett fåtal företag. För denna indikator gäller i stället att ju fler privata företag med anställda som finns i en kommun, desto robustare blir kommunens arbetsmarknad. Arbetsmarknaden står därmed på en vidare bas som sannolikt ger högre potential för tillväxt av arbetstillfällen.

Indikatorn ”Nyföretagande 2010” handlar bland annat om förnyelse av näringslivet i kommunen. I detta fall är definitionen utvidgad till att inte bara gälla företagare utan även andra personer som på heltid eller deltid håller på att utveckla företag. Det är således inte bara andelen egenföretagare som beskrivs. Snarare är det den entreprenöriella nivån i kommunen som fångas. I detta begrepp räknas även olika förstadier till egenföretagande in. Det gäller exempelvis förberedelser tiden innan företaget startas. Under denna tid räknas fortfarande personen som anställd trots att åtskillig tid och ansträngning går åt till att utveckla ett företag. En hög andel företagsamma innebär sannolikt att fler företag kommer att flöda in i stocken av befintliga företag.

I en annan del av undersökningen av det lokala företagsklimatet får företagare i kommunen betygsätta hur de upplever situationen för det egna företaget ur skilda aspekter. Det gäller frågor om attityder till företagande hos allmänheten, kommunpolitiker, kommunala tjänstemän, i media eller i skolan. Men även mer påtagliga faktorer som kommunens service till företagen, kommunens tillämpning av lagar och regler, konkurrens från kommunens verksamheter mot privata företag, vägnät, tåg- och flygförbindelser, tele- och IT-nät och tillgången på arbetskraft med relevant kompetens. Dessa frågor samlas slutligen i ”det sammanfattande omdömet om företagsklimatet i kommunen”. Genom att det innehåller samtliga aspekter fungerar det väl som en samlande beskrivning av företagsklimatet.

I det följande avsnittet kommer de mest sårbara kommunerna att beskrivas med hjälp av ovanstående indikatorer. I tabellbilaga 3 redovisas samtliga 290 kommuner efter rang när det gäller beroende av enskilda företag vägt med utpendling, företagande, nyföretagande, andel i arbete och sammanfattande omdöme av företagsklimat.

5.3 Företagandets omfattning

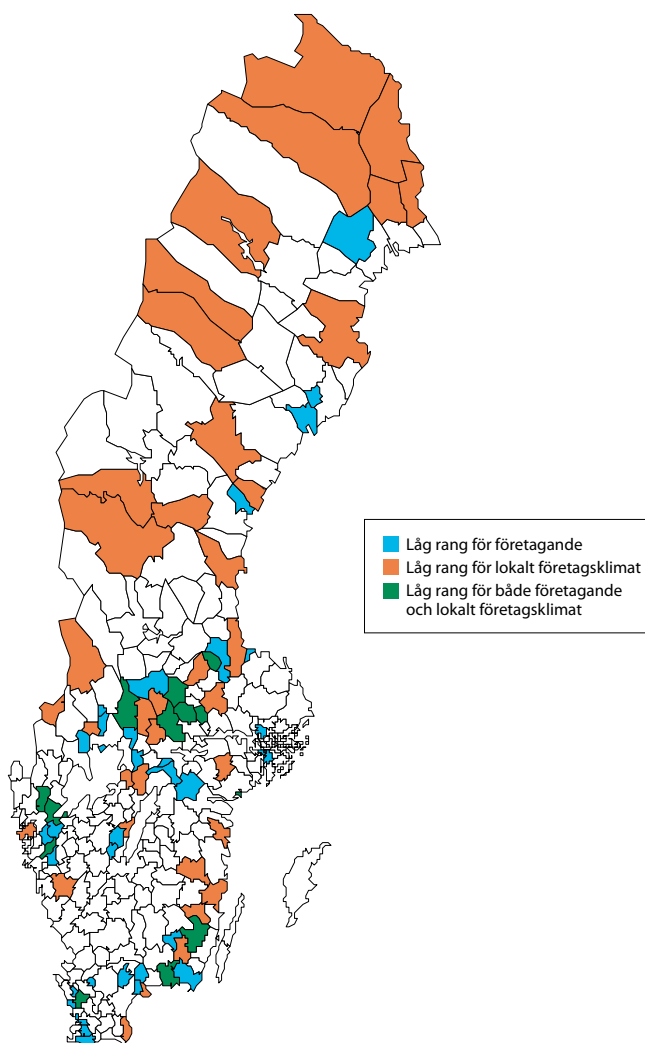
Företagande är en förutsättning för sysselsättning. Men det har även andra betydelser. Det fungerar också som förebild och utgör en inspirationskälla för nyföretagande. Företagande och nyföretagande är viktigt genom att det bidrar till förnyelse av näringslivet i kommunen. Det tar ofta tid att gå från nystart till ett företag som anställer. De flesta som startar företag gör det i blygsam omfattning. Det är vanligt att ha ett jobb och på deltid driva ett företag. Ibland övergår företagandet till en heltidssyssla och den tidigare anställda blir självanställd och kommunens arbetsmarknad tillförs ett nytt jobb. Ibland fortsätter de nystartade företagen att växa och börjar anställa och skapa nya arbetstillfällen.

När det gäller företagande finns flest kommuner med låg ranking i mellersta och södra Sverige. På länsnivå är de vanligast i Skåne, Västra Götaland, Värmlands län och Örebro län, se Karta 3. Detta område täcker främst Bergslagen och angränsande kommuner. Det utgör också en region där beroendet av ett fåtal privata företag är högt.

Över tiden har betydande förändringar ägt rum när det gäller företagande och nyföretagande. De erfarenheter som finns av vad som händer vid stora lokala kriser ligger i många fall årtionden tillbaka i tiden. Från 1960-talet och årtiondena framåt finns gott om exempel på företagskriser som slagit hårt mot sysselsättningen i enskilda kommuner. Att likställa nedläggningar som ligger ett par årtionden tillbaka i tiden med dagens situation är sannolikt inte en helt rättvis jämförelse. Att företagande och nyföretagande vid denna tid inte var ett särskilt framträdande alternativ i många sårbara kommuner kan säkert stämma. Snarare var lösningen att åter bli anställd i en ersättningsindustri som skulle lokaliseras till kommunen. Dessa jobb framstod som det viktigaste sättet att åter få kommunens arbetsmarknad att komma i balans. Det handlade i stor utsträckning om att locka nya företag att lokalisera sig till kommunen.

Karta 3. Företagande och lokalt företagsklimat

Kommuner med låg rang för företagande (blå), låg rang för lokalt företagsklimat (rött) samt både låg rang för företagande och låg rang för lokalt företagsklimat (grön)

Källa: Bearbetning av data från SCB/Rams samt LFK, Lokalt Företagsklimat, Svenskt Näringsliv

Sedan denna tid har synen på nyföretagande och företagande förändrats även i orter som är beroende av ett eller flera stora företag. Undersökningar av den entreprenöriella nivån i Sveriges kommuner visar på ett ökat entreprenörskap i många kommuntyper.²⁰ Framför allt har deltidsföretagande blivit allt vanligare. Det gör att fler personer idag har vana och kunskap att driva och leda företag. De har kompetens att driva affärsverksamhet och har kännedom om vad det innebär att deklarerat för näringsverksamhet. Det gör att steget att bli företagare på heltid har blivit kortare. Sammantaget innebär det att företagande och nyföretagande på många ställen i Sverige minskat den genuina sårbarheten. I samband med kriser framstår företagande för fler personer idag som ett av flera möjliga framtidsalternativ.

Men samtidigt finns det stora variationer i företagandet och nyföretagande mellan olika kommuner. Det finns också hinder som motverkar förnyelse.

Ett skäl till att sårbara kommuner, efter en kris, får svårt att skapa nya arbetstillfällen är att några få stora företag under lång tid rikligt försatt arbetsmarknad med jobb. Den goda tillgången på beständiga jobb, ibland för flera generationer i följd, har skapat en lokal kultur där eget företagande inte kommit att stå särskilt högt upp bland möjliga framtidsalternativ. Ett annat inslag i denna lokala tradition är bristen på förebilder. I en lokal miljö där huvudfåran legat mot anställning i någon av ortens stora företag har traditionen att starta eget sällan utvecklats. Den goda arbetsmarknaden samt avsaknaden av förebilder för företagande och nyföretagande har sannolikt skapat en miljö där omställning tar tid. Ibland verkar förnyelsen ha uteblivit trots att åtskilliga år passerat sedan det dominerande företaget försvunnit. Samtidigt har arbetslösheten fortsatt att vara hög. På detta sätt har krisen dröjt sig kvar i medvetandet, ibland över årtionden, och ibland blivit en del av den lokala identiteten.

5.4 Det lokala företagsklimatet

Det lokala företagsklimatet har betydelse för att skapa en bra grund för företagande och nyföretagande. I denna indikator ingår för det första en grupp frågor som rör attityder till företagande i kommunen. För det andra handlar det om hur kommunens verksamhet bidrar till att påverka företagsklimatet såsom kommunens service till företagen, kommunens tillämpning av lagar och regler och konkurrens från kommunens verksamheter mot privata företag. Sammanfattningsvis handlar denna del om hur kommunens verksamhet påverkar det lokala företagsklimatet. För det tredje ingår bedömningar av kommunens tillgänglighet via vägnät, tåg- och flygförbindelser tele- och IT-nät. Det är faktorer som dels har att göra med kommunens geografiska läge, dels beror på hur infrastruktur förmår att överbrygga de nackdelar som läget ger.

---

²⁰ Se Tillväxtverket (2010).

Fördelningen av kommuner med låg rang för lokalt företagsklimat finns främst i kommuner i Västra Götaland, Norrbotten, Kalmar och Örebro län. Det finns en tendens som visar att geografiskt avlägsna kommuner har lägre rang. Sannolikt beror det på lägre tillgänglighet för kommuner företrädesvis i norra Sverige, i inlandet samt i mellersta och sydöstra Sverige, se Karta 3. Men tillgänglighet är bara en del av förklaringen. Ett stort antal kommuner har förhållandevis hög tillgänglighet men hamnar ändå lågt i rankingen. I dessa fall inverkar attityder till företagande och kommunens verksamhet sannolikt i högre utsträckning på det samlade företagsklimatet. Genom att det finns en direkt koppling till kommunal verksamhet är det en indikator som direkt kan påverkas från den lokala nivån.

Det är också intressant att koppla samman låg ranking för lokalt företagsklimat med låg ranking för företagande. Genom att länka samman indikatorn ”den samlade bedömningen av det lokala företagsklimatet” med företagandet visas hur de samspelar. I detta fall visar resultaten att flest kommuner med låg ranking för båda indikatorerna finns i Västra Götaland och Västmanlands län. En koncentration framträder särskilt i Bergslagen. I flera mellan- och sydsvenska län finns också enstaka kommuner.

Frågan gäller därefter hur företagande och lokalt företagsklimat samspelar med de andra indikatorerna, inte minst beroendet av ett fåtal företag. Detta kommer att behandlas i nästa kapitel där samtliga indikatorer vägs samman till ett mått på genuin sårbarhet för Sveriges kommuner.

6 Genuint sårbara kommuner i Sverige

En kommun av denna storlek (8 000 invånare) bör i flertalet fall kunna ge utrymme för ett differentierat näringsliv, som utgör grunden för en stabiliserad befolkningsmässig och ekonomisk utveckling.

KUNGL. INRIKESDEPARTEMENTET,
PROP. 1961:180

I den ovan citerade propositionen från 1961 konstaterades det att storleken på befolkningen är en viktig faktor när det gäller förutsättningarna för kommunens ekonomiska utveckling. Men storleken betyder långt ifrån allt. Sveriges minsta kommun, Bjurholm, med omkring 2 400 invånare, är exempelvis inte sårbar enligt de kriterier som ställts upp i denna rapport. Motsatsen gäller för Södertälje som, trots en storlek på 87 000 invånare, är genuint sårbar, dvs. tillhör de mest sårbara kommunerna i landet. I detta kapital presenteras Sveriges 100 sårbara kommuner.

För att beräkna genuin sårbarhet används den modell som presenterades i kapitel 1, se Figur 1. I grova drag väger den samman variablerna ”beroendet av enskilda företag”, ”utpendling”, ”andel i arbete”, ”lokalt företagsklimat” samt ”företagandets omfattning” (företagande och nyföretagande).²¹ Genom dessa beräkningar skapas en lista som rangordnar Sveriges kommuner efter genuin sårbarhet. Listan över samtliga kommuner presenteras i tabellbilaga 3. De 100 kommuner som har högst sårbarhet har också delats in i tre grupper, se Karta 4. Vi kallar den tredjedel som är mest sårbara för genuint sårbara, följande tredjedel sägs ha medelhög sårbarhet medan kommunerna i den tredje gruppen uppvisar måttlig sårbarhet.

Resultaten visar att sårbara kommuner förekommer i hela landet. Flest finns i Västra Götaland, Värmlands, Norrbottens, Västerbottens, Örebro och Västmanlands län. Endast i Jönköpings län och i Gotlands län (som består av en kommun) saknas sårbara kommuner. Flest sårbara kommuner finns i inlandet. Av 100 sårbara kommuner ligger 17 vid kusten. När det gäller genuint sårbara kommuner finns de främst i mellersta och sydöstra Sverige. Räknat per län finns flest i Örebro, Värmlands, Kalmar, Västmanlands och Västra Götalands län. Detta område har sin kärna i Bergslagen, men sträcker sig också ut i väster och söder och har dessutom ett antal östliga utposter i form av bland andra Sandviken och Södertälje.

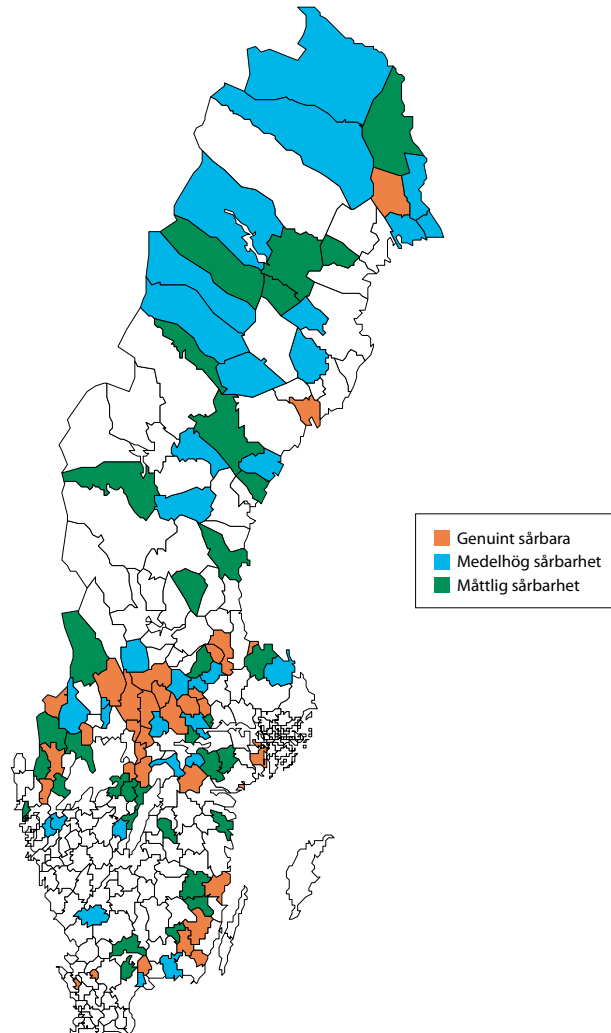
I och med att området hänger samman gränsar flera kommuner med genuin sårbarhet till varandra. Detta ökar sårbarheten genom att potentialen för pendling minskar när de närmaste kommunerna också är sårbara. En betydligt mindre, men ändå sammanhängande region, finns i Kalmar län med förgreningar in i Kronobergs och

²¹ Viktningen av variablerna följer storleken på blocken i Figur 1.

Blekinge län. I detta område ingår delar av den region som brukar benämnas Glasriket.

Karta 4. Sveriges sårbara kommuner

Sveriges 100 sårbara kommuner indelade i tre klasser: genuint sårbara (röd), medelhög sårbarhet (blå) samt måttlig sårbarhet (grön)

Källa: Bearbetning av data från SCB/Rams samt LFK, Lokalt Företagsklimat, Svenskt Näringsliv

Det finns en grupp sårbara kommuner i norra Sverige, men endast två av dem är genuint sårbara, nämligen Nordmaling i Västerbottens län och Överkalix i Norrbottens län. I inlandet och i malmfältet finns också några sårbara kommuner. De är i jämförelse med sårbara kommuner i södra och mellersta Sverige glesa och stora till ytan. Inom en av dessa kommuner rymms samtliga av de mest sårbara kommunerna i Bergslagen. Avstånden minskar också möjligheten att pendla. En bidragande orsak till dessa kommuners sårbarhet är därför att de har låg utpendling. En annan faktor som ökar sårbarheten är deras låga tillgänglighet, vilket sannolikt inverkat på det samlade omdömet av det lokala företagsklimatet.

Det finns stora skillnader i befolkningstäthet mellan sårbara kommuner och övriga kommuner. De 100 sårbara kommunerna har en befolkningstäthet på 15 invånare per kvadratkilometer, vilket ska jämföras med övriga kommuner med motsvarande täthet på 38. Men det beror inte på de till ytan stora kommunerna i nordligaste Sverige. För genuint sårbara kommuner (där inga till ytan stora kommuner ingår) är tätheten 17 invånare per kvadratkilometer. Det innebär att glesheten ger ett sämre underlag för infrastruktur och allmänna kommunikationer, vilket försvårar möjligheterna att utvidga arbetsmarknaden till omkringliggande kommuner. Ett annat drag är att genuint sårbara kommuner har en betydligt lägre folkmängd. Medianvärdet är 10 100 invånare medan övriga kommuner har ett medianvärde på 22 500 invånare.

Sårbara kommuner är också mer beroende av varuproduktion. I de 100 sårbara kommunerna kommer 41 procent av lönesumman från varuproduktion och för de genuint sårbara är motsvarande andel 48 procent. I övriga kommuner är andelen 29 procent. Räknat efter antal anställda är ett tillverkande företag störst i samtliga genuint sårbara kommuner, se tabellbilaga 4. På andra och tredje plats kommer också tillverkande företag. Det är relativt vanligt att dessa har en stark koppling till det största tillverkande företaget, antingen som leverantörer eller på något annat sätt, exempelvis genom ägande. Det förekommer tjänsteföretag bland de största företagen i de genuint sårbara kommunerna, men dessa är sällsynta. Den lokala livsmedelshallen är ofta den fjärde eller femte största privata arbetsgivaren.

Av tabell 1 framgår hur arbetsmarknaden ser ut i praktiken i ett urval genuint sårbara kommuner.²² Det framgår tydligt hur beroende respektive kommuns arbetsmarknad är av det största företaget. Andelen i arbete redovisas också, vilket kompletterar bilden av kommunens sårbarhet. Också i övriga genuint sårbara kommuner är andelen personer i arbete relativt låg. Att andelen i arbete är låg redan i utgångsläget talar för att konsekvenserna av en större neddragning eller nedläggning kan bli allvarliga. Detta illustrerar hur beroendet av enskilda företag också behöver kombineras med andra indikatorer för att få en bild av hur utvecklingen kan tänkas bli. I detta fall illustreras hur ett högt beroende av enskilda företag kombinerat med en svag efterfrågan på arbetsmarknaden, alternativt ett redan högt utanförskap, förstärker sårbarheten.

En annan fråga gäller betydelsen av offentliga jobb i sårbara kommuner. I vilken grad är sårbara kommuner också beroende av offentliga jobb? Jämför man de 100 sårbara kommunerna med övriga kommuner framgår det att 33 procent av lönesumman kommer från offentliga jobb i båda grupperna. För de genuint sårbara kommunerna ligger lönesumman från offentlig verksamhet på 28 procent. De genuint sår-

---

²² Samtliga genuint sårbara kommuner redovisas i tabellbilaga 5.

bara kommunerna är med andra ord generellt sett mindre beroende av offentlig verksamhet än andra kommuner.

Samtidigt har många sårbara kommuner kommunen som den största eller näst största arbetsgivaren. Landstinget förekommer i vissa fall som en relativt stor arbetsgivare men då i betydligt lägre omfattning. Ett annat offentligt område gäller drift av infrastruktur, t.ex. kraftverk eller hamnanläggningar. Sådana offentligt ägda verksamheter kan vara bolagiserade och räknas då som privata. Slutsatsen är ändå att de flesta offentligt finansierade jobben är kopplade till servicebehovet inom kommunen. Med några undantag, exempelvis där försvaret bedriver verksamhet, är sårbara kommuner med andra ord sällan beroende av andra offentliga verksamheter såsom stora sjukhus, universitet etc. Sådana verksamheter är i stället lokaliserade till större kommuner med mer centrala lägen och stora upptagningsområden.

Tabell 1. Sveriges 10 mest sårbara kommuner

Kommun	Största privata företaget	Företagets andel av anställda i kommunen	Antal anställda i företaget	Andel i arbete	Rang andel i arbete bland Sveriges 290 kommuner
Hofors	Ovako Tube & Ring AB	16,2	575	41,3	237
Hällefors	Ovako Hellefors AB	11,5	275	37,5	286
Filipstad	Barilla Sverige AB	16,8	575	38,4	278
Olofström	Volvo Person-vagnar AB	35,8	2125	38,7	275
Oxelösund	SSAB Oxelösund AB	49,0	2175	41,7	218
Fagersta	Seco Tools AB	18,9	1125	41,4	231
Ljusnarsberg	Ahlstrom Ställdalen AB	9,1	125	36,5	288
Skinnskatteberg	Systemair AB	32,1	425	40,7	252
Sandviken	Sandvik Materials Technology AB	22,5	3275	42,3	184
Emmaboda	ITT Water & Wastewater AB	30,5	1225	43,1	159

Källa: Företagsregistret SCB samt LFK, Lokalt Företagsklimat, Svenskt Näringsliv

Att kommunens verksamhet utgör huvuddelen av den offentliga verksamheten och att kommunen många gånger är den största arbetsgivaren pekar mot kopplingen på lång sikt mellan de privata jobbens överlevnad i kommunen och möjligheterna att finansiera den kommunala servicen. På kort sikt kan däremot de kommunala arbetstillfällena fungera som en buffert när privata jobb försvinner. Men om de förlorade privata jobben inte ersätts med nya minskar skattebasen och kommunala arbetstillfällena hotas som en sekundär effekt av näringslivets sårbarhet.

7 Vad kan göras för att minska sårbarheten?

Ett föredöme är bättre än tusen argument.

W.E. GLADSTONE

Gnosjö har inget universitet och ingen flygplats, och det går varken järnväg eller motorväg genom kommunen. Ändå verkar Gnosjö vara närmast osårbart för industrikriser och lågkonjunkturer. I andra kommuner är problemen däremot stora, och de lösningar som föreslås kretsar ofta kring förbättrad infrastruktur för att minska kommunens nackdelar ur ett lokaliseringsperspektiv. En fungerande infrastruktur är naturligtvis viktig, inte minst vad gäller informations- och kommunikationsteknologin. Andra frågor som skatter, trygghetssystem eller regler kring företagande påverkar också arbete, företagande och sparande. Men den enskilda kommunen kan också göra mycket själv för att minska sin sårbarhet. Hur det kan göras är ämnet för detta kapitel, men först något om de åtgärder som tidigare har genomförts och varför de inte har räckt till.

7.1 Tidigare åtgärder

Eftersom tidigare undersökningar av kommuners sårbarhet inte berört vad som påverkar förutsättningar för att det ska växa fram nya företag och ny sysselsättning, exempelvis det lokala företagsklimatet, har de heller inte kunnat ligga till grund för åtgärder inom dessa områden. I stället har åtgärderna fokuserat på hur de som drabbats av arbetslöshet ska kunna göras anställningsbara. Arbetsförmedlingen har fått ökade resurser och satsningar på utbildning och omskolning har genomförts. Betydande ansträngning har också lagts ned på att locka ersättningsindustri till kommunen. När denna väl kommit har det gett en tidsfrist till nästa kris uppstått och slagit ut ersättningsjobben. Krav har också ställts på förbättringar av infrastrukturen, exempelvis nya motorvägar och tåglinjer.

Dessa åtgärder, som har satts in efter att en neddragning redan beslutats eller kommit till stånd, har i många fall inte räckt till eftersom det inte har skapats tillräckligt många nya jobb. I stället har kommunerna genom olika stödåtgärder och genom det kommunala skatteutjämningsystemet klarat krisen. Medan de som blivit av med jobbet har fått sin försörjning från olika delar av trygghetssystemen. Men bristen på sysselsättning har till slut ändå lett till utflyttning, ett minskande befolkningsunderlag och svårigheter att upprätthålla den kommunala servicen. Viljan att söka sig till jobb också i andra kommuner har stärkts i takt med de åtgärder för att öka arbetsutbudet som har genomförts på det nationella planet.

7.2 Förbättringar av det lokala företagsklimatet

När betydelsen av stordriftsfördelar har minskat under de senaste decennierna har små och medelstora företag blivit viktigare för sysselsättningen.²³ Många kommuner med ett stort beroende av enskilda stora företag har varit illa rustade för denna utveckling eftersom det har funnits få företagare och eftersom attityderna till företagande och företagare ofta har varit negativa. Det har därför inte funnits någon väl utvecklad företagarkultur som har kunnat ge draghjälp åt personer som har velat starta företag. Själva tanken att starta företag har också varit främmande för många. Ett första steg för att förbättra förutsättningarna för att det ska bli fler nya och växande företag är därför ändrade attityder till företagande, både bland allmänheten och bland kommunpolitiker och kommunala tjänstemän.

Ett andra steg handlar om förbättringar av kommunernas service till företag och företagare. Det kan handla om att införa tidsgarantier för handläggningen av kommunala tillståndsärenden och att inrätta så kallade företagslotsar som kan fungera som kontaktpunkt till kommunen. Här kommer politikernas och tjänstemäns attityder till och kunskap om företagande in – ju mer kunskap de har kring villkoren för att driva företag, desto bättre förutsättningar har de att ge företagen bra service. En bra och kontinuerlig dialog med företagen i kommunen är därför av stor vikt.

Ett tredje steg handlar om att göra det möjligt för fler ungdomar att pröva på företagande. Att det generellt sett är få unga i sårbara kommuner som har föräldrar eller andra anhöriga som har erfarenhet från företagande utgör ett problem eftersom företagande ofta går i arv mellan generationer.²⁴ Ett sätt för kommunen att arbeta med detta är att stärka entreprenörskapets roll i skolan. Förenklingsarbetet och arbetet med att förändra attityder till företagande är dessutom sannolikt speciellt viktigt för denna grupp eftersom unga ofta har sämre förutsättningar att hantera administrativa hinder. De är kanske den grupp som också är mest påverkbar för omgivningens värderingar.

Ett fjärde steg handlar om att öka utrymmet för företagande, inte minst inom produktionen av välfärdstjänster. Vård och omsorg är ett område, men offentlig upphandling och valfrihetssystem borde kunna utnyttjas bättre även på andra områden. Genom dessa mer flexibla lösningar öppnas nischer som ger möjlighet för företagande inom områden som tidigare varit stängda.

Som framgick av kapitel 2 visar forskningen att ett bra företagsklimat och en högre andel företagare leder till en bättre sysselsättningsutveckling. Effekterna förefaller vara störst för grupper med svag anknytning till arbetsmarknaden, exempelvis invandrare, ungdomar och personer som tidigare fått lönebidrag eller förtidspension. Kommuner med ett bra företagsklimat har också haft en bättre befolk-

---

²³ Se kapitel 2.

²⁴ Se SCB (kommande rapport).

ningsutveckling än andra kommuner, och ligger dessutom bättre till i SCB:s befolkningsprognos.²⁵ Förbättrade villkor för företagande kan därför också förväntas leda till ökade skatteintäkter och därmed bättre möjligheter att upprätthålla och utveckla den kommunala servicen.

---

²⁵ Se Svenskt Näringsliv (2011).

8 Avslutande diskussion och slutsatser

Man kan inte finansiera offentliga jobb med offentliga jobb.

STIG HENRIKSSON, KOMMUNALRÅD (V)
I FAGERSTA

Frågan om sårbarhet handlar om hur tillgången på jobben ska säkras i de svenska kommunerna. Men ytterst rör frågan hur många, i huvudsak små, kommuner ska kunna överleva på sikt. En viktig del i överlevnaden är att det finns arbetstillfällen. Utan dessa minskar gradvis möjligheterna att leva och verka i kommunen och den kommunala servicen förlorar sitt underlag.

Inför den senaste kommunindelningsreformen var riktpunkten att en svensk kommun år 1975 skulle ha minst 8 000 invånare. I dag finns 48 kommuner som befinner sig under denna nivå. I många av dessa ligger folkmängden långt under vad som då bedömdes vara ett nödvändigt befolkningsunderlag för att få ett tillräckligt väl differentierat näringsliv och därmed en bärkraftig ekonomisk utveckling som på sikt kan garantera tillgången till en fungerande kommunal service.

32 av de 48 kommuner som i dag har under 8 000 invånare ingår i gruppen av Sveriges 100 sårbara kommuner. Det kan framstå som en förhållandevis hög andel, men betyder samtidigt att 16 kommuner med under 8 000 invånare, dvs. en tredjedel av dessa kommuner, inte kan betecknas som sårbara och därmed måste bedömas ha relativt goda förutsättningar för en bärkraftig utveckling. Detta talar i sin tur för att den nedre gränsen för hur stor befolkning en kommun bör ha för att få en bärkraftig utveckling i dag är väsentligt lägre än 8 000 invånare.

Detta kan i så fall förklaras med att kommunikationerna har förbättrats – inte minst genom Internet – och att småföretagandet har vuxit i betydelse. Den ökade betydelsen av tjänster, småföretagande och förmåga att anpassa produktionen till vad de enskilda kunderna vill ha, och den på samma gång minskade betydelsen av stordriftsfördelar och tillverkningsindustri, kan med andra ord ha bidragit till att minska de minsta kommunernas sårbarhet.

Borde då inte ett livskraftigt företagande i fler svenska kommuner på sikt kunna innebära att näringslivet utvecklas så att sårbarheten minskar eller helt försvinner i flertalet svenska kommuner? Genom att låta tidigare undersökningar av sårbarhet tjäna som referensmaterial är det möjligt att åtminstone belysa frågan. När jämförelsen görs är det emellertid viktigt att komma ihåg att tidigare definitioner på sårbarhet fokuserade på beroendet av enskilda tillverkningsföretag och inte inkluderade faktorer som företagsklimat, företagandets omfattning och andelen av befolkningen som är i arbete.

I en studie som gjordes på data från år 1980 identifierades 39 kommuner som särskilt sårbara.²⁶ Av dessa återfinns i dag 28 på listan över Sveriges 100 sårbara kommuner. En tredjedel eller 13 av de kommuner som identifierades som särskilt sårbara år 1980 kan i dag beskrivas som genuint sårbara, dvs. de tillhör Sveriges 33 mest sårbara kommuner. Dessa är Hofors, Hällefors, Filipstad, Olofström, Fagersta, Emmaboda, Ludvika, Hagfors, Finspång, Gullspång, Bengtsfors, Nordmaling och Karlskoga. Dessa kommuner har således framstått som i hög grad sårbara i två undersökningar med olika definition på sårbarhet och med 30 års mellanrum. Förutom att det stärker argumenten för att dessa kommuner verkligen är sårbara tyder det också på att sårbarhet är ett problem som i hög grad är bestående.

Det har också tillkommit ett relativt stort antal sårbara kommuner sedan 1980. Så mycket som 20 av de 33 kommuner som nu är genuint sårbara ingick inte i gruppen av 39 särskilt sårbara kommuner i den tidigare undersökningen. Av dessa är nio från Bergslagen med omnejd, nämligen Ljusnarsberg, Skinnskatteberg, Eda, Grums, Storfors, Laxå, Lindesberg, Surahammar och Degerfors. Ytterligare några kan beskrivas som satelliter till Bergslagen, nämligen Oxelösund, Sandviken, Färgelanda, Södertälje och möjligen också Älvkarleby.²⁷

Utvecklingen i inte minst Oxelösund är slående. I samband med omstruktureringen av stålindustrin på 1970-talet utnyttjades den uppbyggda privatägda järnvägen, TGOJ, mellan Ludvika och Oxelösund till att öka storskaligheten i stålproduktionen. En stor del av den mer småskaliga ståltillverkningen i Bergslagen flyttades då till Oxelösund och det nybildade SSAB. Detta verkar samtidigt ha satt i gång en utveckling mot genuin sårbarhet för Oxelösunds del, som alltså inte tillhörde Sveriges 39 särskilt sårbara kommuner år 1980. Utvecklingen har gått så långt att Oxelösund i dag är landets femte mest sårbara kommun.

Men det går också att skönja en utveckling i en mer positiv riktning. 11 av de 39 kommuner som framstod som särskilt sårbara år 1980 finns nu inte alls med på listan över Sveriges 100 sårbara kommuner. Dessa är Lycksele, Sotenäs, Strömsund, Söderhamn, Tingsryd, Nordanstig, Skellefteå, Vimmerby, Västervik, Örnsköldsvik och Mörbylånga. De tre sistnämnda befann sig på listans mindre sårbara halva, dvs. mer än hälften av landets kommuner uppvisade en högre grad av sårbarhet än dessa kommuner. Mörbylånga återfanns så högt upp som på plats 87.²⁸

²⁶ Nordiska ministerrådet (1984).

²⁷ I Kalmar län har Torsås, Oskarshamn och Nybro tillkommit. I Skåne har Perstorp och Bjuv tillkommit. Överkalix har som enda Norrlandskommun gått från att inte vara särskilt sårbar 1980 till att vara genuint sårbar nu.

²⁸ I jämförelse med undersökningen i Nutek (2002) är det framför allt företagartäta kommuner i Jönköpings och Kronobergs län som har fallit bort från gruppen av sårbara kommuner. Med den metod som används i denna rapport skulle sannolikt få av dessa kommuner ha beskrivits som sårbara år 1980. Sammantaget är endast tio av den undersökningens 40 sårbara kommuner med bland denna undersökningens genuint sårbara kommuner och 20 bland de 100 sårbara. 50 procent av kommunerna har med andra ord fallit ifrån, och det på mindre än 10 år. Detta visar tydligt att definitionen på sårbarhet har stor betydelse för utfallet.

För att i detalj förstå vad som har bidragit till denna utveckling krävs det en fördjupad undersökning av de enskilda fallen. Sammantaget innebär emellertid skillnaderna mellan de bägge undersökningarna att tre utvecklingsvägar kan urskiljas.

I det första typfallet är beroendet av enskilda större företag ett bestående fenomen som pågår årtionde efter årtionde och som på sikt också leder till en hög grad av genuin sårbarhet. Samma kommuner dyker upp i samband med lokala kriser vare sig det gäller 1970-tal eller 2010-tal. Det verkar vara ett slags latent kris som aldrig avslutas. Ibland framstår det också som en cyklisk kris som följer ett bestämt mönster. Först försvinner ett stort företag från kommunen. Därefter kommer ersättningsjobb, antingen genom en ny lokalisering eller genom att det näst största företaget expanderar. Några år senare kommer nästa kris med en betydande förlust av arbetstillfällen. Därefter upprepas cykeln igen.

I det andra fallet, som är typiskt för åtskilliga kommuner i Bergslagen med omnejd, uppkommer eller förstärks sårbarheten genom att kommunerna ökar storskaligheten i produktionen som reaktion på en kris. I Bergslagens fall skedde det i samband med stålkrisen på 1970-talet. Sysselsättningen i de större produktionsanläggningarna trappas därefter gradvis ned i samband med rationaliseringar, och det skapas inte tillräckligt mycket ny sysselsättning på grund av ett svagt företagsklimat och en låg andel företagare. I Bergslagens fall har möjligheterna till pendling också varit dåliga eftersom flertalet kommuner har präglats av mer eller mindre hög grad av sårbarhet. Dessa kommuner har också problem med att en låg andel av befolkningen är i arbete efter tidigare neddragningar och rationaliseringar, vilket gör det än svårare att klara nya större neddragningar.

I det tredje och kanske mest intressanta fallet drabbas kommunen av en nedläggning eller större neddragning i ett dominerande företag, men kommunen lyckas vända på utvecklingen genom att nya företag och verksamheter som skapar nya jobb tillkommer. Beroendet av det större tillverkande företaget var en episod i kommunens historia som det tog ett antal år att komma förbi, men efter denna händelse verkar problemet vara ur världen. Gislaved, Bjurholm och Mörbylånga är exempel på kommuner som har lyckats få till stånd en positiv utveckling efter nedläggningar av större industrier. Att ett förhållandevis gott företagsklimat och en hög andel företagare har bidragit till den goda utvecklingen är tydligt.

Referenser

Bornefalk, Anders, "Företagandet, arbetsutbudet och sysselsättningen", kommande rapport, Svenskt Näringsliv.

Braunerhjelm, Pontus, "Behövs entreprenörerna?", *Ekonomisk Debatt*, nr 6, 2007.

Nordenmark, Mikael, och Mattias Strandh, "Towards a Sociological Understanding of Mental Well-Being among the Unemployed: The Role of Economic and Psychosocial Factors", *Sociology*, vol. 33, no. 3, augusti 1999.

Nordiska Ministerrådet, *Ensidiga industriorter i Norden*, Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik, Regionalpolitiska basprojektet, Helsingfors 1984.

Nutek, *Sårbara industriregioner – sårbarhet i lokala arbetsmarknadsregioner och kommuner till följd av industriell omstrukturering*, Stockholm, 2002.

SCB, *Ungas väg till företagande*, kommande rapport utförd på uppdrag av Svenskt Näringsliv.

Stankunas, Mindaugas, Ramune Kalediene, Skirmante Starkuviene och Violeta Kapustinskiene, "Duration of Unemployment and Depression: A Cross-Sectional Survey in Lithuania", *BMC Public Health*, 6:174, 2006.

Strandh, Mattias, Mehmed Novo och Anne Hammarström, "Mental Health among the Unemployed and the Unemployment Rate in the Municipality", *The European Journal of Public Health*, publicerad online den 13 oktober 2010.

SOU 2004:44, *Kan vi räkna med de äldre?*, Bilaga 5 till LU 2003/04.

Svenskt Näringsliv, *Kommunernas befolkningstillväxt år 2010–2035 – Företagsklimatets betydelse*, september 2011.

Tillväxtanalys, *Regional tillväxt 2010 – En rapport om tillstånd och utveckling i och inom Sveriges FA-regioner*, Rapport 2010:12, 2010.

Tillväxtverket, *Det bortglömda företagandet – Hur många företagare finns det i Sverige?* Info 0215, 2010.

Tabellbilagor

Tabellbilaga 1

Sveriges kommuner sorterade efter antal företag som krävs för att nå 50 procent av lönesumman i det privata näringslivet år 2009 samt fördelningen på varu- och tjänsteföretag

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varuproducerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Oxelösund	1	244	1	52	5	192
Grums	1	248	1	80	13	168
Östhammar	1	663	1	227	29	436
Finspång	1	529	1	186	12	343
Olofström	1	353	1	106	14	247
Båstad ¹	1	784	1	243	29	541
Färgelanda	1	181	1	80	9	101
Hammarö	1	351	1	77	20	274
Skinnskatteberg	1	123	1	36	10	87
Södertälje	2	2 551	1	609	54	1 942
Emmaboda	2	315	1	119	22	196
Fagersta	2	424	1	134	13	290
Älvkarleby	3	214	1	63	7	151
Torsås	3	241	1	107	15	134
Bjuv	3	312	1	132	12	180
Bromölla	3	304	1	110	4	194
Storfors	3	100	1	45	3	55
Ludvika	3	745	1	185	29	560
Hofors	3	230	1	71	7	159
Boxholm	4	179	1	65	6	114
Aneby	4	240	1	110	12	130
Lilla Edet	4	325	1	149	5	176
Götene	4	418	2	176	17	242
Sandviken	4	938	1	243	21	695
Perstorp	5	188	4	73	1	115
Hylte	5	313	1	131	9	182

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varu-producerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Tjörn	5	534	8	147	3	387
Herrljunga	5	280	3	112	19	168
Tidaholm	5	367	2	148	17	219
Laxå	5	217	2	86	16	131
Degerfors	5	262	1	103	14	159
Surahammar	5	223	3	81	12	142
Mullsjö	6	208	1	71	10	137
Älmhult	6	481	6	170	3	311
Värgårda	6	368	2	159	13	209
Essunga	6	181	1	86	6	95
Bengtstors	6	352	2	140	15	212
Munkfors	6	117	2	35	5	82
Hallsberg	6	446	3	152	3	294
Hällefors	6	232	2	82	10	150
Kungsör	6	249	2	105	9	144
Dals-Ed	7	177	3	70	4	107
Ljusnarsberg	7	180	1	74	8	106
Bollebygd	8	247	3	81	5	166
Gullspång	8	199	4	86	12	113
Tranemo	8	377	5	170	21	207
Filipstad	8	295	2	88	15	207
Nora	8	335	1	123	17	212
Nordmaling	8	213	3	85	13	128
Malå	8	140	2	42	14	98
Dorotea	8	107	2	31	9	76
Ödeshög	9	195	4	90	7	105
Habo	9	313	1	112	13	201
Markaryd	9	383	2	141	19	242
Karlsborg	9	216	1	66	13	150
Hagfors	9	403	1	124	25	279
Ragunda	9	228	2	97	12	131
Vindeln	9	209	1	90	12	119
Oskarshamn	10	847	1	232	27	615
Smedjebacken	10	330	3	129	19	201
Jokkmokk	11	253	3	84	12	169
Nykvarn	12	254	3	91	8	163
Danderyd	12	1 602	1	142	15	1 460
Vingåker	12	271	3	107	11	164
Lessebo	12	247	4	95	12	152
Örkelljunga	12	317	3	125	13	192
Sotenäs	12	420	3	137	22	283

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varuproducerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Grästorp	12	182	3	78	8	104
Trollhättan	12	1 455	1	337	54	1 118
Eda	12	284	1	74	14	210
Arjeplog	12	164	5	47	7	117
Gällivare	12	618	1	165	41	453
Töreboda	13	301	5	141	12	160
Hallstahammar	13	442	3	152	18	290
Norberg	13	184	5	71	11	113
Vansbro	13	290	10	115	3	175
Avesta	13	782	1	244	33	538
Norsjö	13	179	5	66	14	113
Vännäs	13	211	5	77	9	134
Överkalix	13	167	4	65	9	102
Kiruna	13	836	1	211	24	625
Salem	14	323	3	90	11	233
Ydre	14	164	6	74	12	90
Lindesberg	14	675	3	250	42	425
Köping	14	766	1	230	29	536
Arboga	14	412	1	132	21	280
Gagnef	14	304	5	117	18	187
Ovanåker	14	443	4	182	19	261
Bjurholm	14	95	5	38	10	57
Vadstena	15	345	3	130	19	215
Mjölby	15	884	1	304	32	580
Uppvidinge	15	376	6	165	22	211
Mönsterås	15	386	4	147	20	239
Åstorp	15	446	4	151	21	295
Munkedal	15	342	1	127	22	215
Lysekil	15	510	3	163	31	347
Forshaga	15	260	3	86	14	174
Ockelbo	15	209	5	77	9	132
Ånge	15	374	4	155	12	219
Åsele	15	145	5	52	9	93
Älvsbyn	15	304	2	117	16	187
Tierp	16	630	5	253	29	377
Nybro	16	575	5	207	22	368
Stenungsund	16	951	3	254	47	697
Hjo	16	316	7	134	19	182
Orsa	16	248	8	103	7	145
Berg	16	342	6	136	10	206
Robertsfors	16	231	5	117	15	114

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varuproducerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Kinda	17	359	3	159	16	200
Valdemarsvik	17	338	5	152	15	186
Svedala	17	589	1	169	19	420
Mellerud	17	347	7	121	10	226
Vaggeryd	18	443	8	188	18	255
Tibro	18	355	9	127	10	228
Kumla	18	526	3	156	23	370
Askersund	18	413	3	155	26	258
Leksand	18	586	7	176	10	410
Hedemora	18	567	4	202	19	365
Övertorneå	18	216	7	76	11	140
Sundbyberg	19	1 366	2	233	18	1 133
Svenljunga	19	349	6	153	15	196
Säffle	19	562	4	223	27	339
Karlskoga	19	925	6	253	28	672
Sorsele	19	153	8	52	10	101
Sigtuna	20	1 415	4	273	16	1 142
Tingsryd	20	448	8	196	15	252
Östra Göinge	20	399	8	172	17	227
Öckerö	20	354	3	113	17	241
Kristinehamn	20	795	3	227	25	568
Bräcke	20	237	7	99	15	138
Kalix	20	582	4	206	21	376
Söderköping	21	495	4	169	22	326
Högsby	21	205	13	99	8	106
Burlöv	21	581	4	142	20	439
Vara	21	639	7	287	26	352
Arvika	21	805	4	249	43	556
Älvdalen	21	324	10	110	11	214
Storuman	21	295	5	89	22	206
Trosa	22	461	2	147	25	314
Höör	22	478	6	156	16	322
Ale	22	641	3	210	26	431
Skara	22	693	1	190	24	503
Sunne	22	581	4	217	27	364
Lekeberg	22	239	11	108	11	131
Timrå	22	454	3	142	24	312
Kramfors	22	639	7	201	20	438
Flen	23	576	6	221	22	355
Hörby	23	468	7	180	17	288
Norrtälje	24	2 183	11	688	12	1 495

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varuproducerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Eksjö	24	586	8	198	28	388
Ljungby	24	952	6	344	45	608
Ronneby	24	819	6	264	40	555
Tomelilla	24	522	5	184	23	338
Klippan	24	527	9	176	16	351
Nordanstig	24	356	8	148	18	208
Haparanda	24	415	6	116	17	299
Upplands-Bro	25	603	9	185	15	418
Heby	25	411	7	177	18	234
Åtvidaberg	25	399	7	152	23	247
Tranås	25	704	5	218	34	486
Alvesta	25	561	12	240	15	321
Svalöv	25	376	10	165	14	211
Höganäs	25	923	2	245	44	678
Åmål	25	475	6	146	26	329
Mariestad	25	727	2	207	37	520
Årjäng	26	466	7	166	27	300
Sävsjö	27	413	14	175	18	238
Falköping	27	1 008	5	337	42	671
Kil	27	373	8	137	23	236
Malung-Sälen	27	625	14	221	14	404
Säter	28	349	10	156	21	193
Pajala	28	256	11	96	18	160
Vimmerby	29	643	6	221	33	422
Orust	29	581	7	237	26	344
Gnesta	30	324	10	130	19	194
Mörbylånga	30	529	8	241	23	288
Lycksele	30	464	6	133	32	331
Arvidsjaur	30	272	12	82	18	190
Hultsfred	31	498	9	206	28	292
Lund	31	3 745	5	507	28	3 238
Krokom	31	484	12	226	21	258
Vilhelmina	31	301	8	97	23	204
Knivsta	32	432	7	121	25	311
Tanum	32	554	7	198	25	356
Gnosjö	33	423	22	218	14	205
Sjöbo	33	655	9	280	26	375
Eslöv	33	935	5	317	44	618
Torsby	33	532	9	195	30	337
Härjedalen	33	537	10	174	24	363
Vetlanda	34	924	10	349	39	575

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varuproducerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Karlshamn	34	1 034	4	281	49	753
Osby	34	474	12	154	23	320
Skövde	34	1 778	1	367	89	1 411
Nynäshamn	35	776	9	259	26	517
Hudiksvall	35	1 409	5	407	62	1 002
Karlskrona	36	1 914	3	424	59	1 490
Skurup	36	489	11	165	24	324
Härryda	36	1 036	6	283	30	753
Strängnäs	37	1 167	7	352	43	815
Landskrona	37	1 157	12	295	48	862
Trelleborg	38	1 198	10	330	36	868
Sollefteå	38	715	12	219	26	496
Strömsund	38	540	11	208	31	332
Katrineholm	39	1 018	7	298	51	720
Ulricehamn	39	821	15	319	28	502
Sölvesborg	40	676	13	275	30	401
Lomma	40	622	10	118	30	504
Mora	41	857	9	276	43	581
Härnösand	41	833	9	188	32	645
Järfälla	42	1 900	3	403	54	1 497
Staffanstorps	42	601	13	197	29	404
Vaxholm	44	465	8	72	35	393
Borgholm	45	643	28	249	23	394
Mölnadal	45	2 261	3	528	98	1 733
Upplands-Väsby	46	1 311	6	314	40	997
Nässjö	46	988	15	326	34	662
Vänersborg	46	1 071	11	304	37	767
Sala	46	774	17	289	29	485
Åre	46	654	12	156	33	498
Boden	46	736	15	182	31	554
Solna	48	3 306	1	507	74	2 799
Rättvik	48	474	16	161	33	313
Strömstad	50	643	8	106	41	537
Borlänge	51	1 722	1	361	75	1 361
Ekerö	52	896	12	230	43	666
Motala	52	1 296	11	419	49	877
Simrishamn	52	885	21	328	31	557
Häbo	53	631	17	201	42	430
Botkyrka	54	1 996	11	524	44	1 472
Lidingö	54	1 724	5	189	50	1 535
Laholm	54	919	20	386	39	533

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varuproducerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Ljusdal	55	963	20	329	36	634
Ystad	56	1 214	15	284	42	930
Piteå	57	1 298	10	377	66	921
Lidköping	58	1 369	17	423	55	946
Örnsköldsvik	58	1 885	9	530	93	1 355
Gislaved	59	1 150	28	476	54	674
Söderhamn	59	1 008	14	278	48	730
Västervik	61	1 296	15	446	63	850
Kungälv	61	1 405	15	386	47	1 019
Kävlinge	62	843	13	206	52	637
Varberg	63	2 110	9	679	71	1 431
Partille	63	1 065	17	249	46	816
Bollnäs	63	1 052	21	348	42	704
Mark	65	1 053	21	409	46	644
Vallentuna	66	982	22	303	44	679
Vellinge	68	1 233	14	253	55	980
Värnamo	69	1 293	23	434	59	859
Hässleholm	69	1 712	20	529	54	1 183
Falkenberg	69	1 656	17	546	62	1 110
Lerum	69	1 080	20	289	50	791
Sollentuna	70	2 325	18	379	52	1 946
Haninge	71	2 178	18	682	52	1 496
Alingsås	72	1 314	16	308	59	1 006
Ängelholm	74	1 528	18	394	57	1 134
Eskilstuna	77	2 895	12	840	83	2 055
Nyköping	80	1 906	19	424	65	1 482
Skellefteå	83	2 427	14	740	96	1 687
Tyresö	85	1 267	26	365	59	902
Falun	87	2 216	14	502	83	1 714
Värmdö	88	1 481	13	388	75	1 093
Luleå	89	2 552	13	518	94	2 034
Västerås	91	4 775	3	913	149	3 862
Gotland	93	2 380	34	807	59	1 573
Österåker	97	1 431	29	326	69	1 105
Enköping	99	1 433	34	470	65	963
Nacka	102	3 741	19	605	83	3 136
Uddevalla	107	1 884	20	462	91	1 422
Linköping	112	4 530	3	908	163	3 622
Huddinge	114	3 157	30	830	83	2 327
Östersund	114	2 431	25	516	89	1 915
Umeå	119	3 585	12	673	137	2 912

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 % av lönesumman i näringslivet	Antal företag med anställda	Antal företag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom varuproduktion	Antal varuproducerande företag med anställda	Antal tjänsteföretag som krävs för att nå 50 % av lönesumman inom privat tjänstesektor	Antal privata tjänsteföretag med anställda
Kalmar	121	2 378	30	513	94	1 865
Borås	121	3 646	24	802	103	2 844
Sundsvall	121	3 495	16	739	114	2 756
Kristianstad	123	2 815	27	824	110	1 991
Växjö	125	2 968	19	600	121	2 368
Halmstad	130	3 255	29	764	112	2 491
Gävle	137	3 244	20	710	126	2 534
Täby	144	2 850	20	408	125	2 442
Karlstad	147	3 522	31	614	116	2 908
Örebro	152	4 658	29	955	133	3 703
Jönköping	166	4 357	26	957	154	3 400
Norrköping	167	4 149	35	1009	141	3 140
Kungsbacka	176	2 792	35	648	142	2 144
Helsingborg	183	5 022	33	920	156	4 102
Uppsala	201	6 480	16	1086	200	5 394
Göteborg	304	19 709	14	2796	370	16 913
Malmö	352	10 822	57	1485	302	9 337
Stockholm	600	44 201	32	4727	580	39 474
Riket	11 359	34 2575	2 500	81 734	11 288	260 841

Tabellbilaga 2

Sveriges kommuner sorterade efter antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i kommunen samt utpendling

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i näringslivet	Rang beroende av enskilda företag	Rang utpendling	% arbetskraft som pendlar ut ur kommunen	Folkmängd
Finspång	1	282	202	22,7	20747
Olofström	1	282	190	24,2	12988
Östhammar	1	282	168	28,2	21373
Oxelösund	1	282	131	37,0	11193
Båstad	1	282	126	38,0	14278
Grums	1	282	113	40,1	9091
Skinnskatteberg	1	282	105	40,8	4445
Färgelanda	1	282	85	45,2	6654
Hammarö	1	282	31	65,1	14926
Fagersta	2	279	242	17,8	12443
Emmaboda	2	279	212	21,3	9187
Södertälje	2	279	150	31,7	86246
Ludvika	3	272	261	15,3	25810
Hofors	3	272	204	22,5	9741
Torsås	3	272	139	35,5	6962
Bromölla	3	272	79	46,2	12272
Storfors	3	272	71	48,8	4273
Älvkarleby	3	272	50	56,2	9103
Bjuv	3	272	46	57,1	14841
Sandviken	4	267	196	23,3	36916
Götene	4	267	106	40,7	13223
Aneby	4	267	95	43,5	6393
Boxholm	4	267	76	47,4	5221
Lilla Edet	4	267	56	54,2	12578
Hylte	5	259	175	27,0	10177
Laxå	5	259	165	28,5	5686
Tidaholm	5	259	151	31,6	12572
Herrljunga	5	259	135	36,0	9314
Perstorp	5	259	124	38,4	7061
Degerfors	5	259	86	44,9	9641
Surahammar	5	259	70	49,1	9949
Tjörn	5	259	54	54,7	14955
Älmhult	6	250	251	15,9	15603
Hällefors	6	250	239	18,0	7220
Bengtstors	6	250	206	22,0	9791
Munkfors	6	250	162	29,2	3771
Värgårda	6	250	90	44,5	10943
Hallsberg	6	250	88	44,7	15275
Essunga	6	250	72	48,4	5564

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i näringslivet	Rang beroende av enskilda företag	Rang utpendling	% arbetskraft som pendlar ut ur kommunen	Folkmängd
Kungsör	6	250	68	49,5	8089
Mullsjö	6	250	67	49,7	7033
Dals-Ed	7	248	211	21,4	4692
Ljusnarsberg	7	248	145	32,6	4931
Filipstad	8	240	224	19,4	10562
Dorotea	8	240	220	20,4	2878
Malå	8	240	195	23,4	3274
Tranemo	8	240	158	29,7	11587
Gullspång	8	240	148	32,0	5291
Nordmaling	8	240	128	37,7	7098
Nora	8	240	98	43,2	10447
Bollebygd	8	240	26	67,6	8375
Hagfors	9	233	231	18,3	12480
Ragunda	9	233	215	21,2	5590
Markaryd	9	233	213	21,2	9619
Vindeln	9	233	176	26,6	5507
Karlsborg	9	233	143	33,0	6752
Ödeshög	9	233	115	39,5	5284
Habo	9	233	45	57,4	10741
Oskarshamn	10	231	283	10,5	26163
Smedjebacken	10	231	78	46,7	10715
Jokkmokk	11	230	268	14,2	5170
Gällivare	12	219	289	6,4	18425
Arjeplog	12	219	271	13,4	3161
Sotenäs	12	219	194	23,9	9052
Trollhättan	12	219	187	25,0	55248
Eda	12	219	185	25,3	8524
Örkelljunga	12	219	122	38,7	9631
Vingåker	12	219	103	40,9	8893
Lessebo	12	219	101	42,5	8139
Grästorp	12	219	47	56,8	5776
Nykvarn	12	219	8	73,6	9331
Danderyd	12	219	4	75,9	31330
Kiruna	13	210	290	4,7	22944
Överkalix	13	210	262	14,8	3611
Avesta	13	210	240	17,9	21583
Vansbro	13	210	235	18,3	6805
Norsjö	13	210	227	18,9	4304
Töreboda	13	210	116	39,2	9113
Hallstahammar	13	210	93	44,1	15175
Vännäs	13	210	75	47,4	8414
Norberg	13	210	61	51,5	5723
Ovanåker	14	202	214	21,2	11440
Lindesberg	14	202	184	25,4	23034

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i näringslivet	Rang beroende av enskilda företag	Rang utpendling	% arbetskraft som pendlar ut ur kommunen	Folkmängd
Köping	14	202	181	25,7	24905
Arboga	14	202	129	37,1	13285
Bjurholm	14	202	112	40,3	2460
Ydre	14	202	99	42,9	3672
Gagnef	14	202	64	50,7	10097
Salem	14	202	2	79,8	15391
Ånge	15	190	253	15,8	10053
Åsele	15	190	248	16,3	3039
Uppvidinge	15	190	199	23,1	9244
Älvsbyn	15	190	180	25,7	8335
Lysekil	15	190	179	25,9	14521
Mönsterås	15	190	132	36,7	12909
Vadstena	15	190	119	39,1	7391
Ockelbo	15	190	109	40,5	5936
Mjölby	15	190	107	40,6	25856
Munkedal	15	190	87	44,7	10181
Åstorp	15	190	41	57,9	14737
Forshaga	15	190	39	59,3	11266
Berg	16	183	166	28,4	7352
Nybro	16	183	156	30,0	19651
Tierp	16	183	127	38,0	20125
Robertsfors	16	183	125	38,1	6831
Hjo	16	183	97	43,4	8841
Orsa	16	183	91	44,4	6922
Stenungsund	16	183	69	49,1	24292
Mellerud	17	179	152	31,4	9179
Valdemarsvik	17	179	142	33,0	7760
Kinda	17	179	136	35,8	9762
Svedala	17	179	15	70,5	19822
Övertorneå	18	172	232	18,3	4812
Hedemora	18	172	174	27,1	15164
Leksand	18	172	161	29,5	15289
Vaggeryd	18	172	144	33,0	12991
Askersund	18	172	130	37,1	11278
Tibro	18	172	108	40,5	10560
Kumla	18	172	49	56,4	20456
Karlskoga	19	167	245	17,1	29668
Sorsele	19	167	221	19,9	2736
Säffle	19	167	201	22,9	15547
Svenljunga	19	167	114	39,7	10288
Sundbyberg	19	167	1	80,5	38633
Kalix	20	160	260	15,3	16740
Tingsryd	20	160	186	25,3	12231
Kristinehamn	20	160	169	28,0	23808

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i näringslivet	Rang beroende av enskilda företag	Rang utpendling	% arbetskraft som pendlar ut ur kommunen	Folkmängd
Bräcke	20	160	141	34,3	6885
Östra Göinge	20	160	84	45,3	13590
Sigtuna	20	160	77	47,0	39990
Öckerö	20	160	51	56,0	12449
Storuman	21	153	266	14,3	6120
Arvika	21	153	241	17,9	26034
Älvdalen	21	153	218	21,0	7207
Vara	21	153	157	30,0	15762
Högsby	21	153	102	40,9	5777
Söderköping	21	153	44	57,5	14024
Burlöv	21	153	11	72,0	16701
Kramfors	22	145	244	17,1	18911
Sunne	22	145	193	24,1	13255
Skara	22	145	133	36,6	18314
Trosa	22	145	59	51,6	11462
Höör	22	145	48	56,4	15460
Timrå	22	145	43	57,5	17990
Lekeberg	22	145	37	62,3	7134
Ale	22	145	25	67,9	27442
Flen	23	143	140	34,3	16028
Hörby	23	143	63	50,8	14840
Ljungby	24	135	269	13,8	27297
Haparanda	24	135	252	15,9	10059
Eksjö	24	135	197	23,1	16244
Ronneby	24	135	159	29,6	28254
Norrtälje	24	135	154	31,0	56080
Nordanstig	24	135	118	39,2	9611
Tomelilla	24	135	81	45,8	12914
Klippan	24	135	80	46,0	16515
Tranås	25	126	229	18,9	18119
Åmål	25	126	189	24,7	12295
Mariestad	25	126	160	29,5	23741
Alvesta	25	126	110	40,4	18802
Åtvidaberg	25	126	89	44,6	11504
Heby	25	126	74	47,8	13382
Höganäs	25	126	66	49,8	24637
Svalöv	25	126	38	61,9	13242
Upplands-Bro	25	126	24	68,0	23676
Årjäng	26	125	275	11,6	9855
Malung-Sälen	27	121	278	11,4	10356
Falköping	27	121	177	26,4	31513
Sävsjö	27	121	164	28,8	10830
Kil	27	121	53	55,3	11706
Pajala	28	119	225	19,1	6282

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i näringslivet	Rang beroende av enskilda företag	Rang utpendling	% arbetskraft som pendlar ut ur kommunen	Folkmängd
Säter	28	119	57	53,0	10840
Vimmerby	29	117	222	19,8	15473
Orust	29	117	83	45,8	15221
Lycksele	30	113	277	11,4	12376
Arvidsjaur	30	113	258	15,6	6529
Mörbylånga	30	113	65	50,2	14021
Gnesta	30	113	42	57,9	10360
Vilhelmina	31	109	247	17,0	7135
Hultsfred	31	109	183	25,5	13696
Lund	31	109	134	36,4	110488
Krokom	31	109	73	48,0	14535
Tanum	32	107	149	31,7	12370
Knivsta	32	107	10	73,2	14724
Härjedalen	33	102	282	10,6	10454
Torsby	33	102	254	15,8	12414
Gnosjö	33	102	198	23,1	9546
Sjöbo	33	102	62	51,1	18112
Eslöv	33	102	58	52,2	31587
Vetlanda	34	98	233	18,3	26304
Skövde	34	98	223	19,7	51402
Karlshamn	34	98	172	27,8	31143
Osby	34	98	94	44,0	12724
Hudiksvall	35	96	270	13,5	36849
Nynäshamn	35	96	60	51,5	26032
Karlskrona	36	93	274	11,7	64032
Skurup	36	93	40	58,2	14981
Härryda	36	93	28	67,5	34463
Landskrona	37	91	111	40,3	41724
Strängnäs	37	91	96	43,5	32419
Sollefteå	38	88	272	13,1	20255
Strömsund	38	88	265	14,7	12185
Trelleborg	38	88	92	44,3	42219
Katrineholm	39	86	191	24,2	32428
Ulricehamn	39	86	146	32,5	22838
Sölvesborg	40	84	117	39,2	16810
Lomma	40	84	3	77,3	21559
Mora	41	82	259	15,4	20153
Härnösand	41	82	217	21,0	24611
Järfälla	42	80	22	68,4	66211
Staffanstorps	42	80	5	75,5	22259
Vaxholm	44	79	20	69,0	10965
Borgholm	45	77	173	27,4	10676
Mölndal	45	77	32	64,2	60973
Åre	46	71	205	22,0	10274

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i näringslivet	Rang beroende av enskilda företag	Rang utpendling	% arbetskraft som pendlar ut ur kommunen	Folkmängd
Nässjö	46	71	170	27,9	29339
Boden	46	71	153	31,3	27471
Sala	46	71	137	35,7	21535
Vänersborg	46	71	82	45,8	36857
Upplands-Väsby	46	71	30	67,3	39289
Rättvik	48	69	147	32,5	10811
Solna	48	69	7	73,9	68144
Strömstad	50	68	284	9,7	11808
Borlänge	51	67	207	21,9	49251
Motala	52	64	167	28,3	41955
Simrishamn	52	64	155	30,3	19297
Ekerö	52	64	34	63,2	25410
Häbo	53	63	29	67,3	19629
Laholm	54	60	121	38,7	23390
Lidingö	54	60	27	67,5	44017
Botkyrka	54	60	21	68,9	82608
Ljusdal	55	59	264	14,7	19065
Ystad	56	58	138	35,5	28338
Piteå	57	57	230	18,6	40892
Örnsköldsvik	58	55	286	6,7	55073
Lidköping	58	55	182	25,7	38048
Gislaved	59	53	236	18,2	29111
Söderhamn	59	53	228	18,9	25647
Västervik	61	51	276	11,4	36206
Kungälv	61	51	52	55,8	41241
Kävlinge	62	50	17	70,0	29013
Bollnäs	63	47	216	21,2	26248
Varberg	63	47	210	21,6	58084
Partille	63	47	6	75,4	35084
Mark	65	46	123	38,6	33845
Vallentuna	66	45	13	70,7	30114
Vellinge	68	44	19	69,1	33303
Värnamo	69	40	238	18,1	32833
Falkenberg	69	40	208	21,8	41008
Hässleholm	69	40	171	27,9	50107
Lerum	69	40	23	68,2	38580
Sollentuna	70	39	9	73,5	64630
Haninge	71	38	36	62,7	77054
Alingsås	72	37	104	40,8	37796
Ängelholm	74	36	100	42,7	39394
Eskilstuna	77	35	249	16,1	96311
Nyköping	80	34	192	24,2	51644
Skellefteå	83	33	288	6,4	71641
Tyresö	85	32	12	71,8	42947

Kommun	Antal företag som behövs för att nå 50 procent av lönesumman i näringslivet	Rang beroende av enskilda företag	Rang utpendling	% arbetskraft som pendlar ut ur kommunen	Folkmängd
Falun	87	31	209	21,7	56044
Värmdö	88	30	35	62,8	38301
Luleå	89	29	281	10,7	74178
Västerås	91	28	250	16,0	137207
Gotland	93	27	287	6,6	57269
Österåker	97	26	33	64,0	39521
Enköping	99	25	120	39,0	39759
Nacka	102	24	18	69,5	90108
Uddevalla	107	23	163	28,9	51868
Linköping	112	22	263	14,7	146416
Östersund	114	20	280	11,3	59416
Huddinge	114	20	16	70,4	97453
Umeå	119	19	285	8,9	115473
Sundsvall	121	16	279	11,3	95732
Borås	121	16	256	15,7	103294
Kalmar	121	16	234	18,3	62815
Kristianstad	123	15	219	20,5	79543
Växjö	125	14	255	15,8	83005
Halmstad	130	13	267	14,3	91800
Gävle	137	12	246	17,0	95055
Täby	144	11	14	70,5	63789
Karlstad	147	10	243	17,7	85753
Örebro	152	9	257	15,6	135460
Jönköping	166	8	273	11,9	127382
Norrköping	167	7	226	18,9	130050
Kungsbacka	176	6	55	54,7	75025
Helsingborg	183	5	188	24,9	129177
Uppsala	201	4	200	23,0	197787
Göteborg	304	3	237	18,2	513751
Malmö	352	2	203	22,7	298963
Stockholm	600	1	178	26,0	847073

Tabellbilaga 3

Sveriges kommuner rankade efter genuin sårbarhet, beroende av enskilda företag vägt med utpendling, andel personer i arbete, företagande, nyföretagande, samt sammanfattande omdöme av företagsklimat i kommunen

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Hofors	290	284	237	282	286	258
Hällefors	289	282	286	198	227	286
Filipstad	288	272	278	275	278	253
Olofström	287	286	275	262	261	204
Oxelösund	286	269	218	289	252	275
Fagersta	285	289	231	185	276	179
Ljusnarsberg	284	249	288	177	244	272
Skinnskatteberg	283	259	252	268	123	289
Sandviken	282	280	184	271	257	221
Emmaboda	281	288	159	180	190	282
Färgelanda	280	253	197	279	243	287
Ludvika	279	290	173	250	173	190
Torsås	278	266	241	192	267	222
Eda	277	240	289	118	274	259
Hagfors	276	270	280	218	216	166
Finspång	275	287	141	276	280	167
Överkalix	274	264	266	56	221	265
Grums	273	261	255	272	283	131
Gullspång	272	243	272	154	213	252
Storfors	271	237	270	277	277	171
Laxå	270	266	221	79	198	279
Lindesberg	269	227	193	242	248	281
Bengtstors	268	273	268	202	118	164
Oskarshamn	267	283	48	172	259	285
Perstorp	266	251	277	269	109	184
Bjuv	265	230	251	283	211	192
Surahammar	264	227	182	284	206	263
Degerfors	263	233	261	274	284	128
Nybro	262	196	207	258	272	277
Nordmaling	261	234	203	243	287	194
Södertälje	260	275	196	195	71	227
Älvkarleby	259	231	189	290	196	220
Karlskoga	258	221	208	220	289	201
Kramfors	257	201	258	165	258	238

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Munkfors	256	257	287	252	228	52
Ragunda	255	263	262	65	124	203
Gällivare	254	278	43	160	232	266
Hylte	253	268	108	221	209	193
Åsele	252	243	284	20	87	239
Köping	251	224	240	183	265	150
Ånge	250	246	178	87	137	273
Övertorneå	249	218	283	40	55	288
Kalix	248	222	219	146	186	226
Kiruna	247	277	14	104	240	290
Ronneby	246	144	222	248	253	283
Nora	245	219	206	211	97	246
Hallsberg	244	227	168	260	288	153
Norsjö	243	252	242	63	127	195
Smedjebacken	242	206	155	254	202	255
Forshaga	241	136	254	288	281	216
Norberg	240	168	214	193	279	234
Tidaholm	239	259	144	244	183	136
Vilhelmina	238	162	247	52	290	278
Haparanda	237	196	290	113	234	169
Vansbro	236	255	226	46	260	113
Trollhättan	235	241	194	266	270	59
Arjeplog	234	276	107	11	141	254
Arvika	233	208	239	234	269	106
Östhammar	232	281	45	236	126	183
Avesta	231	256	139	116	239	161
Vingåker	230	207	211	222	266	140
Bromölla	229	240	217	285	149	78
Kungsör	228	214	169	239	174	188
Vindeln	227	251	202	57	167	175
Storuman	226	217	228	13	88	276
Lilla Edet	225	230	96	280	136	232
Dorotea	224	271	244	90	242	11
Flen	223	142	271	137	203	251
Arboga	222	200	257	178	172	145
Lessebo	221	205	179	241	275	133
Säffle	220	202	260	158	214	126
Sollefteå	219	151	234	132	145	284
Ovanåker	218	238	138	61	233	200
Pajala	217	161	285	89	56	280
Hallstahammar	216	191	249	233	264	87

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Tierp	215	178	212	212	93	240
Lysekil	214	210	187	135	187	185
Hedemora	213	193	162	143	144	264
Östra Göinge	212	129	232	251	220	207
Båstad	211	267	185	8	25	186
Boxholm	210	236	125	219	170	148
Karlsborg	209	235	154	232	191	102
Torsby	208	155	267	36	178	244
Valdemarsvik	207	182	229	27	108	271
Malå	206	260	167	50	46	174
Hultsfred	205	127	263	92	246	230
Mariestad	204	133	200	231	219	223
Sorsele	203	209	250	15	112	188
Högsby	202	132	273	98	152	243
Årjäng	201	198	279	31	254	98
Töreboda	200	203	243	214	251	30
Dals-Ed	199	274	235	82	79	13
Arvidsjaur	198	170	146	72	263	235
Härnösand	197	121	205	191	158	270
Älmhult	196	285	27	217	64	109
Mellerud	195	188	274	108	188	95
Hudiksvall	194	158	163	121	147	267
Katrineholm	193	116	233	224	224	205
Hjo	192	161	118	136	250	245
Älvsbyn	191	212	195	105	154	134
Berg	190	199	170	23	67	269
Bräcke	189	157	259	170	33	187
Jokkmokk	188	279	92	19	26	159
Vadstena	187	181	216	18	82	233
Robertsfors	186	177	111	114	217	229
Örkelljunga	185	212	225	207	85	65
Åmål	184	147	269	130	115	160
Markaryd	183	262	209	53	139	8
Kristinehamn	182	176	253	179	282	19
Älvdalen	181	197	171	22	153	209
Hammarö	180	232	69	286	241	63
Lycksele	179	184	106	84	212	228
Åstorp	178	138	224	209	245	111
Ödeshög	177	223	198	167	106	64
Motala	176	77	230	208	262	213
Tranemo	175	247	39	162	194	110

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Eskilstuna	174	90	236	210	201	202
Sotenäs	173	245	133	12	58	162
Orsa	172	154	248	166	125	107
Strömsund	171	147	238	24	104	212
Karlskrona	170	156	149	247	204	114
Kinda	169	179	145	126	237	119
Söderhamn	168	97	265	99	271	155
Munkedal	167	164	188	138	179	125
Mönsterås	166	190	156	253	285	1
Tingsryd	165	187	161	117	169	127
Falköping	164	136	128	199	151	210
Bjurholm	163	192	282	78	99	38
Klippan	162	110	246	223	182	120
Härjedalen	161	172	148	9	24	268
Nordanstig	160	123	191	115	161	198
Kil	159	77	174	213	192	241
Tjörn	158	217	42	157	83	178
Uppvidinge	157	221	137	43	175	85
Skellefteå	156	113	104	147	249	250
Herrljunga	155	254	87	197	81	26
Leksand	154	185	124	69	89	197
Karlshamn	153	117	175	189	255	138
Landskrona	152	73	281	255	181	108
Vännäs	151	180	71	273	184	105
Malung-Sälen	150	194	116	5	119	196
Sölvesborg	149	63	223	71	177	260
Ljusdal	148	122	199	16	156	225
Vimmerby	147	153	91	59	133	248
Aneby	146	244	40	86	210	67
Tibro	145	152	210	176	166	45
Vänersborg	144	38	166	263	189	261
Mullsjö	143	213	88	256	130	24
Simrishamn	142	61	264	17	70	273
Askersund	141	166	153	155	75	121
Svalöv	140	68	142	246	113	249
Essunga	139	217	90	171	43	86
Tranås	138	168	204	60	256	10
Götene	137	248	54	181	84	21
Borgholm	136	95	245	6	72	231
Mjölby	135	173	122	153	230	40
Gävle	134	54	117	152	231	256

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Svenljunga	133	151	110	145	199	97
Ljungby	132	205	28	148	235	62
Ale	131	84	44	281	138	247
Grästorp	130	171	101	216	54	94
Heby	129	93	157	237	77	173
Bollnäs	128	81	201	70	131	199
Eksjö	127	164	66	127	273	75
Sala	126	59	127	123	162	257
Kumla	125	124	123	278	238	28
Trelleborg	124	53	164	267	135	164
Skara	123	140	112	122	197	99
Västervik	122	120	220	97	236	29
Örnsköldsvik	121	125	103	120	229	117
Gagnef	120	165	95	229	35	89
Timrå	119	96	151	265	195	70
Burlöv	118	86	256	128	168	60
Vetlanda	117	144	84	144	247	69
Alvesta	116	114	63	205	148	170
Värgårda	115	230	31	168	94	14
Lund	114	112	158	169	61	139
Mark	113	36	102	188	180	262
Ockelbo	112	176	114	125	38	78
Sävsjö	111	131	160	77	146	83
Piteå	110	105	78	194	225	124
Tomelilla	109	111	186	55	101	140
Salem	108	131	58	287	86	104
Hässleholm	107	44	181	164	159	157
Nässjö	106	83	130	200	218	96
Lekeberg	105	95	51	182	116	217
Rättvik	104	63	213	42	122	163
Eslöv	103	48	121	230	103	191
Tanum	102	116	135	25	19	215
Strömstad	101	137	143	4	36	150
Umeå	100	92	34	204	132	208
Vaggeryd	99	174	59	134	193	18
Luleå	98	100	68	151	200	144
Nynäshamn	97	45	120	228	66	206
Borlänge	96	103	165	111	226	50
Norrköping	95	40	176	150	215	122
Sunne	94	169	177	66	42	6
Danderyd	93	148	227	3	1	46

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Sundsvall	92	82	70	94	140	218
Habo	91	189	8	240	142	2
Gotland	90	103	80	29	76	236
Svedala	89	119	18	245	128	130
Kristianstad	88	43	172	103	107	180
Mörbylånga	87	70	74	85	176	210
Nyköping	86	47	134	100	208	154
Orust	85	86	72	83	59	241
Nykvarn	84	149	6	238	22	115
Norrhälje	83	141	129	39	49	100
Åtvidaberg	82	103	180	133	164	23
Upplands-Bro	81	57	29	264	62	224
Mora	80	140	97	54	157	57
Söderköping	79	110	79	163	51	146
Linköping	78	80	152	173	160	55
Bollebygd	77	187	13	227	34	30
Vara	76	161	93	38	129	37
Botkyrka	75	15	190	270	52	182
Örebro	74	56	115	140	155	134
Skövde	73	136	55	142	185	33
Boden	72	77	126	249	223	9
Ydre	71	184	62	26	57	48
Osby	70	68	215	75	165	27
Krokom	69	70	77	161	53	167
Hörby	68	108	98	190	63	65
Höör	67	99	105	187	29	84
Gnesta	66	53	64	196	50	177
Säter	65	77	50	175	27	181
Uddevalla	64	34	132	110	134	156
Västerås	63	79	136	109	150	44
Ulricehamn	62	89	94	124	44	116
Stenungsund	61	145	22	41	31	118
Sjöbo	60	51	89	96	68	172
Höganäs	59	89	183	119	60	15
Ystad	58	46	131	37	114	143
Strängnäs	57	58	86	129	47	146
Malmö	56	32	276	68	39	61
Öckerö	55	118	38	225	17	67
Borås	54	65	119	112	163	49
Halmstad	53	73	99	95	102	103
Falun	52	55	65	102	121	142

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Lidköping	51	71	41	139	171	93
Skurup	50	39	147	174	98	71
Gislaved	49	104	83	35	205	35
Östersund	48	91	36	34	90	152
Karlstad	47	49	100	33	207	76
Kalmar	46	51	57	76	120	129
Sigtuna	45	126	75	51	28	32
Gnosjö	44	128	16	14	222	5
Värnamo	43	89	33	44	268	16
Uppsala	42	33	60	184	65	123
Varberg	41	78	23	80	143	74
Göteborg	40	42	82	47	30	132
Falkenberg	39	65	85	28	111	51
Jönköping	38	66	52	107	117	36
Lomma	37	23	113	261	10	58
Växjö	36	61	56	91	96	39
Kungälv	35	18	24	156	78	175
Järfälla	34	29	81	206	91	54
Helsingborg	33	31	192	32	69	25
Sundbyberg	32	98	2	74	15	81
Åre	31	106	9	1	13	90
Staffanstorps	30	21	67	259	95	43
Vaxholm	29	27	30	48	5	214
Laholm	28	41	109	62	110	12
Ekerö	27	20	17	81	8	219
Alingsås	26	27	73	159	105	56
Knivsta	25	38	3	235	41	72
Lerum	24	11	32	257	80	112
Trosa	23	108	21	30	23	4
Härryda	22	35	15	226	74	20
Lidingö	21	17	140	49	2	77
Mölnadal	20	30	11	73	92	101
Värmdö	19	8	7	67	16	237
Håbo	18	19	10	149	73	92
Kävlinge	17	14	19	215	45	91
Haninge	16	13	35	201	48	82
Ängelholm	15	25	76	58	100	22
Huddinge	14	2	53	131	18	158
Vallentuna	13	11	4	141	21	148
Partille	12	9	49	203	37	53
Vellinge	11	12	150	93	6	3

Kommun	Rang genuin sårbarhet	Rang beroende av enskilda företag 2009 vägt med rang för utpendling 2009	Rang andel i arbete 2009	Rang företagande 2010	Rang nyföretagande 2010	Rang sammanfattande omdöme av lokalt företagsklimat 2010
Enköping	10	22	61	88	32	17
Upplands-Väsby	9	25	25	106	40	34
Österåker	8	6	12	101	12	137
Stockholm	7	28	5	2	4	88
Tyresö	6	5	37	186	20	47
Kungsbacka	5	4	26	64	14	80
Sollentuna	4	7	47	45	7	41
Täby	3	1	46	10	11	73
Solna	2	16	1	7	9	7
Nacka	1	3	20	21	3	42

Tabellbilaga 4

De fem största privata arbetsgivarna 2010 i genuint sårbara kommuner

LK-kod	Kommun	Rang Genuin sårbarhet	Antal anställda hos de fem största privata arbetsgivarna i kommunen
2104	Hofors	290	1. Ovako Tube & Ring AB 575 2. Ovako Hofors AB 525 3. Vendator Contact Center AB 275 4. Bäckströms Mekaniska i Hofors AB 125 5. SKF Coupling Systems AB 75
1863	Hällefors	289	1. Ovako Hellefors AB 275 2. Ovako Hofors AB 175 3. Spendrups Bryggeriaktiebolag 125 4. Loka Brunn Kur & Konferenshotell 75 5. Kjellbergs logistik & teknik AB 75
1782	Filipstad	288	1. Barilla Sverige AB 575 2. Olw Sverige AB 125 3. Fimek Aktiebolag 125 4. Lesjöfors Fjädrar AB 75 5. Robust Ståldörrar AB 75
1060	Olofström	287	1. Volvo Personvagnar AB 2125 2. Finnveden Metal Structures AB 325 3. EBP i Olofström AB 125 4. Coor Service Management Cars AB 75 5. Volvo Information Technology AB 75
0481	Oxelösund	286	1. SSAB Oxelösund Aktiebolag 2175 2. Proplate Oxelösund AB 75 3. Foria AB 75 4. SSAB Merox AB 75 5. Varuhallen Prismen i Oxelösund AB 35
1982	Fagersta	285	1. Seco Tools AB 1125 2. Atlas Copco Secoroc AB 675 3. Fagersta Stainless AB 275 4. AB Västanfors Industrier 75 5. Nordic Bake-Off AB 75
1864	Ljusnarsberg	284	1. Ahlstrom Ställdalen AB 125 2. Kopparbergs Bryggeri AB 125 3. IM Hart AB 35 4. Livsmedelshallen i Kopparberg AB 35 5. Ringsvets AB 35
1904	Skinnskatteberg	283	1. Systemair AB 425 2. WG Hotelldrift AB 35 3. Coop Butiker & Stormarknader AB 15 4. EBM-PAPST AB 15 5. FRICO AB 15

LK-kod	Kommun	Rang Genuin sårbarhet	Antal anställda hos de fem största privata arbetsgivarna i kommunen
2181	Sandviken	282	1. Sandvik Materials Technology AB 3275 2. Aktiebolaget Sandvik Coromant 525 3. Sandvik It Services AB 525 4. Sandvik Mining and Construction Tools AB 425 5. Wire Sandviken AB 225
0862	Emmaboda	281	1. ITT Water & Wastewater AB 1225 2. Saint-Gobain Emmaboda Glas AB 175 3. Södra Timber Aktiebolag 175 4. AMB Industri AB 125 5. Orrefors Kosta Boda AB 125
1439	Färgelanda	280	1. International Automotive Components Group Sweden AB 525 2. Trestads Bemanning och Transport AB 35 3. Björnerud Gård AB 35 4. Stigenbuss AB 35 5. Nordiska Flytbryggor AB 35
2085	Ludvika	279	1. ABB AB 2675 2. Spendrups Bryggeriaktiebolag 375 3. Omtanken Dalarna AB 275 4. Adecco Sweden AB 75 5. Coop Butiker & Stormarknader AB 75
0834	Torsås	278	1. Faurecia Exhaust Systems AB 275 2. Yaskawa Nordic AB 125 3. Mörebyggen AB 75 4. Södra Timber AB 75 5. Spring Systems i Torsås AB 35
1730	Eda	277	1. Norma Precision AB 175 2. Nordic Paper Åmotfors AB 125 3. Fundo Components AB 75 4. Maximat Charlottenberg AB 75 5. AB Hilmer Andersson 75
1783	Hagfors	276	1. Uddeholms AB 825 2. Metso Paper Sundsvall AB 175 3. Elms Byggnadsfirma AB 75 4. Hans Jansson Lokalservice AB 35 5. August Larsson Charkuteri AB 35
0562	Finspång	275	1. Siemens Industrial Turbomachinery 2125 2. Sapa Heat Transfer AB 425 3. Coor Service Management Industri service 325 4. Luvata Sweden AB 225 5. Resurscenter Mo Gård AB 225
2513	Överkalix	274	1. Isolamin AB 75 2. Bröderna Olofssons Bageri AB 35 3. Vinab, Verkstadsindustri i Norr AB 35 4. Coop Norrbotten Ekonomisk Förening 35 5. Allsåns Åkeri AB 35

LK-kod	Kommun	Rang Genuin sårbarhet	Antal anställda hos de fem största privata arbetsgivarna i kommunen
1764	Grums	273	1. Billerud AB 975 2. Stora Enso Timber AB 125 3. Industri Mekano i Grums AB 35 4. Wipab, Wermlands Industriplåt AB 35 5. Pålgård & Söner Kran AB 35
1447	Gullspång	272	1. Vänerply AB 175 2. Nimo-Verken AB 75 3. Partex Marking Systems AB 75 4. Bröderna Perssons Rör AB 75 5. Jonsac AB 35
1760	Storfors	271	1. Structo Hydraulics AB 75 2. Stiftelsen Lundsbergs Skola 75 3. Outokumpu Stainless Tubular Products 75 4. Logstor AB 35 5. Norsbäckens Åkeri AB 35
1860	Laxå	270	1. Esab AB 425 2. Stellana AB 75 3. Laxå Specialvehicles AB 75 4. Noratel Sweden AB 75 5. Talent Plastics Laxå AB 75
1885	Lindesberg	269	1. Korsnäs AB 575 2. Meritor Hvs AB 525 3. Nammo Liab AB 125 4. Vestascastings Guldsmeshyttan AB 125 5. Nordic Lunch Drift AB 125
1460	Bengtstors	268	1. Rexcell Tissue & Airlaid AB 375 2. Munksjö Paper AB 325 3. Peterson Packaging AB 125 4. Kåpi Städteknik AB 75 5. Grevskapet Dals Konfektyr AB 75
0882	Oskarshamn	267	1. Scania CV AB 1725 2. OKG AB 925 3. SAFT AB 425 4. EB Logistik AB 225 5. Dynamate AB 175
1275	Perstorp	266	1. Perstorp Specialty Chemicals AB 325 2. Perstorp AB 175 3. ESAB AB 175 4. Johansson Grus & Mark Entr. AB 75 5. Celanese Emulsions Norden AB 75

¹ Det höga beroendet beror på att ett stort byggföretag har huvudkontor i kommunen. För byggsektorn gäller att sysselsätta inte alltid förs till arbetsställen (fasta lokala adresser) utan klassificeras som rörlig arbetskraft och därför hänförs till huvudkontorets arbetsställe. Av detta skäl blir måttet för beroendet av ett enskilt företag otillförlitligt för Båstads kommun.

LK-kod	Kommun	Rang Genuin sårbarhet	Antal anställda hos de fem största privata arbetsgivarna i kommunen
1260	Bjuv	265	1. Findus Sverige AB 1175 2. Saint-Gobain Isover AB 475 3. Cargotec Sweden AB 125 4. Höganäs Bjuf AB 75 5. CC Höganäs Byggkeramik AB 75
1907	Surahammar	264	1. Uponor AB 425 2. Componenta Wirsbo AB 225 3. Ruukki Sverige AB 225 4. Surahammars Bruks AB 175 5. Gunnebo Industrier AB 125
1862	Degerfors	263	1. Outokumpu Stainless AB 525 2. Outokumpu Industriunderhåll AB 75 3. NTD Lifts AB 35 4. Kronhallen Butik AB 35 5. Deform AB 35
0881	Nybro	262	1. AB Gustaf Kähr 1125 2. Orrefors Kosta Boda AB 325 3. Smurfit Kappa Sverige AB 275 4. Bong Ljungdahl Sverige AB 175 5. Nybro Transport AB 125
2401	Nordmaling	261	1. Olofsfors AB 125 2. SCA Timber AB 75 3. Masonite AB 75 4. Aktiebolaget Nyåkers Pepparkakor 75 5. Masonite Beams AB 35
0181	Södertälje	260	1. Scania CV AB 6175 2. Astrazeneca AB 5675 3. Dynamate Aktiebolag 575 4. Scania IT AB 525 5. Nobina Sverige AB 325
0319	Älvkarleby	259	1. Stora Enso Pulp AB 425 2. Mellansvenska Industriinstallationer 175 3. Friskolan i Skutskär Ek. Förening 75 4. Konsumentföreningen Gävleborg 35 5. Gävle Industrirör AB Girab 35
1883	Karlskoga	258	1. Transcom AB 775 2. Saab Dynamics AB 625 3. Bae Systems Bofors AB 425 4. Cambrex Karlskoga AB 325 5. Bharat Forge Kilsta AB 225

Tabellbilaga 5

Det största privata företags andel av anställda i genuint sårbara kommuner 2010 samt antal anställda i företaget

LK-kod	Kommun	Rang Genuin sårbarhet	Största privata företaget	Största privata företags andel av anställda i kommunen	Antal anställda i företaget
2104	Hofors	290	Ovako Tube & Ring AB	16,2	575
1863	Hällefors	289	Ovako Hellefors AB	11,5	275
1782	Filipstad	288	Barilla Sverige AB	16,8	575
1060	Olofström	287	Volvo Personvagnar AB	35,8	2125
0481	Oxelösund	286	SSAB Oxelösund AB	49,0	2175
1982	Fagersta	285	Seco Tools AB	18,9	1125
1864	Ljusnarsberg	284	Ahlstrom Ställdalen AB	9,1	125
1904	Skinnskatteberg	283	Systemair AB	32,1	425
2181	Sandviken	282	Sandvik Materials Tech AB	22,5	3275
0862	Emmaboda	281	ITT Water & Wastewater AB	30,5	1225
1439	Färgelanda	280	International Automotive Components Group AB	29,4	525
2085	Ludvika	279	ABB AB	24,5	2675
0834	Torsås	278	Faurecia Exhaust Systems	13,3	275
1730	Eda	277	Norma Precision AB	6,4	175
1783	Hagfors	276	Uddeholms AB	18,9	825
0562	Finspång	275	Siemens Industrial Turbomachinery	25,5	2125
2513	Överkalix	274	Isolamin AB	5,4	75
1764	Grums	273	Billerud AB	33,6	975
1447	Gullspång	272	Vänerply AB	10,7	175
1760	Storfors	271	Structo Hydraulics AB	7,9	75
1860	Laxå	270	Esab AB	18,8	425
1885	Lindesberg	269	Korsnäs AB	6,8	575
1460	Bengtstorsfors	268	Rexcell Tissue & Airlaid AB	10,3	375
0882	Oskarshamn	267	Scania CV AB	13,3	1725
1275	Perstorp	266	Perstorp Specialty Chemicals AB	12,5	325
1260	Bjuv	265	Findus Sverige AB	24,1	1175
1907	Surahammar	264	Uponor AB	14,4	425
1862	Degerfors	263	Outokumpu Stainless AB	19,9	525
0881	Nybro	262	AB Gustaf Kähr	15,0	1125
2401	Nordmaling	261	Olofsfors AB	6,8	125
0181	Södertälje	260	Scania CV AB	15,5	6175
0319	Älvkarleby	259	Stora Enso Pulp AB	19,2	425
1883	Karlskoga	258	Transcom AB	5,8	775

**Tillväxtverket arbetar offensivt för
hållbar tillväxt i hela landet genom
att underlätta företagande.**

Genuint sårbara kommuner

Företagandet, arbetsmarknaden och beroendet av enskilda större företag

I många kommuner svarar ett fåtal privata företag för en stor del av jobben. Det gör kommunerna sårbara om något av de stora företagen råkar i svårigheter. Det är inte bara sysselsättningen som hotas – på sikt påverkas också kommunens möjligheter till överlevnad när skattebasen urholkas. I denna undersökning ställs ett antal frågor om kommunernas sårbarhet. Vilka av Sveriges kommuner är sårbara? Var i landet finns de? Hur länge har de varit sårbara?

Samtidigt är det inte tillräckligt att konstatera att många kommuner är sårbara. Det behövs också ett perspektiv som ser bortom dagens sårbarhet. Den viktigaste frågan gäller vad som kan minska sårbarheten i framtiden. Genom att väga in andra faktorer i kommunerna som företagande, nyföretagande och lokalt företagsklimat visas på vägar som kan minska sårbarheten.

I rapporten identifieras också Sveriges genuint sårbara kommuner, dvs. kommuner som inte bara har ett stort beroende av större enskilda företag utan också har dåliga förutsättningar att hantera konsekvenserna av nedläggningar och större neddragningar i dessa företag.